

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
SKRU ACADEMIC JOURNAL

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2556 Vol.6 No.2 July - December 2013

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานการวิจัย และผลงานทางวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา ในสาขาวิชาต่าง ๆ

2. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้สาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น สังคมส่วนรวม และกระตุ้นให้เกิดการวิจัยการพัฒน่องค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

กำหนดออก

ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

เจ้าของ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

สำนักงาน

160 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง

อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา 90000

โทรศัพท์ 074-336933 ต่อ 323

กต 13, 15

โทรสาร 0 7433 6940

Website : <http://www.skru.ac.th/skrujournal>

สถานที่พิมพ์

เหมการพิมพ์

24 ถ.ราษฎร์อุทิศ 1 ซอย 4 อ.เมือง จ.สงขลา

โทรศัพท์ 0 7431 2329

โทรสาร 0 7444 2389

www.tameprint@gmail.com

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ

ศาสตราจารย์อำนวยการ ยัสโยธา

รองศาสตราจารย์วรวรรณี ธรรมโชติ

รองศาสตราจารย์วรสิริทธิ์ มุทธเมธา

รองศาสตราจารย์ยาใจ โรจนวงศ์ชัย

รองศาสตราจารย์อมรรัตน์ แมกไม้รักษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ฤทธาภิรมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกวิท จิตบรรจง

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.วินัย ประถมภ์กาญจน์

ศาสตราจารย์ ดร.พวงเพ็ญ ศิริรักษ์

รองศาสตราจารย์กิตติ ต้นไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเลิศ อากานูทัต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลีรัตน์ คงเรือง

อาจารย์สุกานดา จันทร์วิ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์นฤมล อัครเกษมณี

พิมพ์ต้นฉบับ

นางลัดดา อ่อนชะนิด

นางสาวกรรณิการ์ เกศสุรียง

นางสาวธรรศญา จุทอง

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ยาใจ	โรจนวงศ์ชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี	จิ๋วพัฒนกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารณี	ศักดิ์ศิริผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี	แสงชัย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วลัยภรณ์	ศรเกลี้ยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นัยนา	ยี่หมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ดร.ทัศนาศนา	ศิริโชติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ดร.อมรรัตน์	ชুমทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ดร.อารีย์	ถิรสถิตยาพิทักษ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

บรรณาธิการวารสาร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 ประกอบด้วย บทความวิจัย 3 บทความ ที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกคน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ รวมถึงบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ก็ต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเช่นเดียวกับบุคคลปกติ จึงเกิดนโยบายจากรัฐบาลให้บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ เข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน จึงเป็นที่มาของบทความวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดย ระนอง สุวรรณทอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหาร ระดับผลการดำเนินงาน และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ บทความวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดย กฤษ บำงศรี เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม ปัญหา อุปสรรค เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค การจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ นับว่าเป็นบทความที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและบทความวิจัย เรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดย ศรีสุดา แก้วทอง อนันทัย ประสาน และสุภาพ เต็มรัตน์ ก็นับว่าเป็นบทความที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศ ภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้งสามบทความนี้ นับว่ามีประโยชน์และก่อให้เกิดการพัฒนาสำหรับวงการศึกษารวมทั้งสิ้น

บทความวิชาการ เรื่องการประยุกต์ใช้แนวคิดการดำเนินการวิจัย บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดย แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่ เป็นบทความที่ชี้ให้เห็นถึงจุดเด่น จุดด้อยของแนวคิดต่อประเด็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีส่วนช่วยเปิดมุมมองใหม่ๆ ในแวดวงการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกรณีศึกษาที่ดีให้เกิดการพัฒนากระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใหม่ๆ ในอนาคต

บทความวิจัย เรื่องทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ กรณีศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล โดย ปัทมา สุวรรณจำรูญ วาสนา สุวรรณวิจิตร และอรจันทร์ ศิริโชติ ซึ่งนับว่าเป็นบทความที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้หลักให้กับชาวปักษ์ใต้ ในปัจจุบัน ซึ่งทุกบทความเป็นบทความที่ทรงคุณค่าและชวนติดตามภายในเล่มต่อไป

รองศาสตราจารย์นฤมล อัครเศมณี

บรรณาธิการวารสาร

สารบัญ

บทความวิจัย :

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วม
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.....1

The Relationship Between School Administration and Operation in
Participation Learning of Private School Administrator in Hat Yai,
Songkhla Provincial Centers in the Southern Region

ระนอง สุวรรณทอง

รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก:
กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.....12

Instructional Models of Art Therapy to Develop Imagination for People
with Autism: A Case Study in Bangkok Metropolitan Areas

กฤษ บางศรี

การดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 323

The Internal Supervision in Educational Extension Schools under
Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

ศรีสุดา แก้วทอง อโนทัย ประสาน และสุภาพ เต็มรัตน์

การประยุกต์ใช้แนวคิดการดำเนินการวิจัย บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในงานวิจัยเชิงคุณภาพ..34

Applying Online Research Concepts to a Qualitative Research

แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่

ทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์
กรณีศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภควนกาหลง จังหวัดสตูล.....47

Attitude of Farmers on the Marketing mix between Chemical and Organic
Fertilizers: A Case Study of Para Rubber Planters in Khuan Kalong District,
Satun Province

ปัทมา สุวรรณจรรย์ วาสนา สุวรรณวิชิต และอรจันทร์ ศิริโชค

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วม
ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The Relationship Between School Administration and Operation in Participation
Learning of Private School Administrator in Hat Yai, Songkhla Provincial Centers
in the Southern Region

रणอง สุวรรณทอง^{1*}

Ranong Suwanton^{1*}

^{1*} นิสิตปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Graduate Programmes Master of Education (Educational Administration)

Songkhla Rajabhat University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 08-1957-6507 และ E-mail : ranong2545@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่จัดการเรียนร่วม 2) ศึกษาระดับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเอกชน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูผู้สอนเด็กเรียนร่วมของโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวนทั้งสิ้น 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกระตุ้นการทำงาน ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานของผู้บริหารใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกระตุ้นการทำงาน ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล พบว่าในภาพรวมมีระดับปฏิบัติของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก 2) ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ พบว่าผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารมีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.87 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน การจัดการเรียนร่วม

Abstract

This research aimed to study the relationship between management level of private school administrators which organized participation learning and the level of participation learning in the schools, Hat Yai, Songkhla. The data collected from 75 people who are the school administrators, head of academic administrators, and teachers in private schools in Hat Yai, Songkhla. The instrument was a three parts questionnaire including: 1) checklist for general information, 2) five-level rating scale for opinions toward administering in 5 aspects: planning, resource management, working stimulation, co-operation, and evaluation, 3) five-level rating scale for opinions toward organizing the participation learning of school administrator followed SEAT framework in five aspects: student aspect, environment aspect, teaching and learning activity aspects, and tools aspects. The obtained data were analyzed in terms of percent, the mean, standard deviation, and Pearson's correlation.

The results showed that 1) five aspects of the school administrator were in high level including: planning, resource management, working stimulation, co-operation, and evaluation. 2) The result from operating participation learning in school by using SEAT framework for all aspects was in high level. 3) The relationship between school administration and operation in participation learning of private school administrator in Hat Yai, Songkhla was high at 0.87 level.

Keywords : relationship, private school, administrator, participation learning

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการวางระบบ การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีผลต่ออนาคตของชาติ ด้วยเหตุนี้ประชากรของชาติทุกคนต้องได้รับการศึกษา ซึ่งการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรค์ สังคมจำเป็นต้องยอมรับความจริงบางประการของ ลักษณะของประชากร แม้ว่าบุคคลที่มีความต้องการพิเศษจะแตกต่างจากบุคคลปกติ แต่บุคคลที่มีความ ต้องการพิเศษมีศักยภาพในการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมเช่นเดียวกับบุคคล ปกติ ดังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอ กันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี สำหรับการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนที่ มีความบกพร่อง กระทรวงศึกษาธิการได้ปรับนโยบายจากเดิม ที่จัดให้เด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่อง เข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะความบกพร่อง เป็นนโยบายที่จัดให้บุคคลที่บกพร่องดังกล่าวได้เข้าเรียนร่วมใน

โรงเรียนทั่วไป ในประเด็นเดียวกันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

หมวด 1 บททั่วไปกำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาสำหรับคนไทยทุกคนไว้ในมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ได้กล่าวถึงคนที่มีความบกพร่องทุกประเภทไว้ในหมวด 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ในมาตรา 10 วรรคสองที่กำหนดว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือผู้ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิ และโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และในวรรคสามกล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนที่มีความบกพร่องในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่ง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 หมวด 1 มาตรา 5 (1) (2) (3) ที่ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาสำหรับคนที่มีความบกพร่อง เพื่อเป็นการรองรับเด็กที่มีความบกพร่องทุกคน ทุกประเภทที่อยากเรียนให้ได้เข้าเรียน

การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนเรียนร่วม จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ เพื่อให้ให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ดังที่ เบญจา ชลธารันนท์ (2543, น.8) ได้กล่าวถึงการเรียนร่วมว่าเป็นการจัดเตรียมความพร้อมให้กับเด็กพิการจนถึงระดับหนึ่ง แล้วส่งเด็กพิการไปเรียนร่วมในระบบโรงเรียนปกติ โดยอาจจัดได้หลายรูปแบบและมีลักษณะการจัดที่ต่างกันไปซึ่งสามารถเลื่อนไหลได้ตามความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล ซึ่งกุลยา ตันตผลาชีวะ (2546, น.40) ยังได้กล่าวถึงการเรียนร่วมว่าเป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือพิการเข้าเรียนในกระบวนการเรียนการสอนตามปกติของนักเรียนทั่วไป โดยให้ทำกิจกรรมตามปกติในชั้นเรียนไม่มีบริการพิเศษยกเว้นนักเรียนบางรายที่จำเป็นอาจต้องเข้าโปรแกรมพิเศษเฉพาะ นอกจากนี้ การเรียนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือพิการได้เข้าเรียนรู้สังคมและสิ่งแวดล้อมของชั้นเรียนนักเรียนปกติเพื่อให้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, น.5) ได้กล่าวถึง การจัดเรียนร่วมว่าเป็นการจัดให้เด็กและเยาวชนพิการที่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในโรงเรียนปกติ และในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมนี้ต้องให้เด็กและเยาวชนพิการหรือที่มีความบกพร่องและครอบครัวได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มคือ ตั้งแต่แรกเกิดทันทีที่พบความพิการและโรงเรียนต้องมีการจัดเตรียม ปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากรรวมทั้งผลิตครูการศึกษาที่จำเป็นต้องให้มีทักษะที่จะออกไปทำงานกับครูในระบบการศึกษาทั่วไป ส่วนพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดความหมายของการเรียนร่วมว่า เป็นการจัดให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับ

และหลากหลายรูปแบบ รวมถึงจัดการศึกษาให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ

สืบเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบาย “คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, น.5) ได้ดำเนินการจัดโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กพิการได้เรียนร่วมกับ เด็กทั่วไป ปีการศึกษา 2547 จำนวน 390 โรงเรียน กระจายครอบคลุมทุกจังหวัด และขยายผลโรงเรียนเป็น 2,000 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2548 ครอบคลุมทุกอำเภอทั่วประเทศ เพื่อรองรับเด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนได้เข้าเรียนโดยใช้รูปแบบหรือแนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) และการบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management : SBM) การบริหารการจัดการเรียนร่วมดังกล่าวนับเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือเด็กพิการให้ได้รับบริการทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

อุทัย บุญประเสริฐ (2543, น.9) ได้สรุปหลักการสำคัญของการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ 5 ประการคือ หลักการกระจายอำนาจ เป็นการกระจายอำนาจจัดการศึกษามายังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของนักเรียน หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจและร่วมจัดการศึกษา ทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน ในอดีตการจัดการศึกษาจะทำกันหลากหลาย โดยครอบครัวและชุมชน บางแห่งให้วัดหรือองค์กรในท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมามีการรวมการจัดการศึกษาไปให้กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดเอกภาพและมาตรฐานทางการศึกษา แต่เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นความเจริญต่างๆ รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาโดยส่วนกลางเริ่มมีข้อจำกัดเกิดความล่าช้าและไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงต้องมีการคืนอำนาจให้ท้องถิ่นและประชาชนได้จัดการศึกษาเองอีกครั้ง หลักการบริหารตนเอง ในระบบการศึกษาทั่วไปมักจะกำหนดให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติตามนโยบายของส่วนกลาง โรงเรียนไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง สำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องการทำงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายของส่วนรวม แต่มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้นทำได้หลายวิธี หน้าที่ส่วนกลางทำหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายและเป้าหมายแล้วปล่อยให้โรงเรียนมีระบบการบริหารด้วยตนเอง โดยให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินงาน ซึ่งอาจดำเนินการได้หลากหลายด้วยวิธีการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความพร้อม และสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างถูกกำหนดมาจากส่วนกลางไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนกลางมีหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นไปตามกำหนดและเป็นไปตามนโยบายของชาติ สำหรับเบญญา ชลธารันนท์ (2546, น.3) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการ

พิเศษ โดยใช้โครงสร้างซีท ตาม 4 องค์ประกอบ คือ นักเรียน ซึ่งหมายรวมถึงนักเรียนทั่วไปและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอน เครื่องมือ โดยยึดเอาความจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2546, น.7) ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องสิทธิและโอกาสของคนพิการดังกล่าว จึงได้ดำเนินการสนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนทั่วไปรับนักเรียนพิการเข้าเรียน เพื่อเป็นการขยายโอกาสให้เด็กพิการได้เข้าเรียนในสถานศึกษามากขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนเอกชนด้วยดี เห็นได้จากจำนวนโรงเรียนเอกชนที่รับนักเรียนพิการเรียนรวมมีเพิ่มมากขึ้นทุกปี ในปีการศึกษา 2544 มีจำนวน 469 โรงเรียน ปีการศึกษา 2545 มีจำนวน 530 โรงเรียน ปีการศึกษา 2546 มีจำนวน 750 โรงเรียน เป็นโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร 150 โรงเรียน และส่วนภูมิภาค 600 โรงเรียน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ

เพื่อเป็นการสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้นำนโยบายดังกล่าวที่ต้องการให้คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน เปิดโอกาสให้เด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ โดยใช้แนวทางการบริหารจัดการเรียนร่วมโครงสร้างซีท เพื่อพัฒนาคนพิการให้มีประสิทธิภาพเต็มตามความสามารถและเต็มศักยภาพของแต่ละคน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อจะได้นำข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน และพัฒนาการจัดการศึกษาเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 10 คน และครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม จำนวน 55 คน จำนวนทั้งสิ้น 75 คน จากโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในปีการศึกษา 2554 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองทุกฉบับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารใน 5 ด้านได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกระตุ้นการทำงาน ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ให้ผู้ตอบประเมินระดับปฏิบัติของผู้บริหาร ตามระดับการประเมิน 5 ระดับของลิเคิร์ต คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ให้ผู้ตอบประเมินระดับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหาร ตามระดับการประเมิน 5 ระดับ ของลิเคิร์ต คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร วารสาร บทความ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานและผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ทำการวิจัย

3.2 สร้างแบบสอบถามและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมถึงเนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัยในเรื่องการบริหารงานและผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียน และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ และให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความชัดเจน ถูกต้องและสมบูรณ์

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item Objective Congruence, IOC) ในการวิจัยครั้งนี้มีค่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ เท่ากับ 0.6 - 1.00

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ในตอนที่ 2 การบริหารงานของผู้บริหารใน 5 ด้าน เท่ากับ 0.96 และในตอนที่ 3 ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท เท่ากับ 0.97

3.6 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้วไปใช้ในการจัดเก็บข้อมูลต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการบริหารของสมาคมผู้บริหารการศึกษาอเมริกัน (The American Association of School Administrators : AASA) ซึ่งได้กำหนดการบริหารโรงเรียนไว้ 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดสรรทรัพยากร (Allocation) การกระตุ้นการทำงาน (Stimulation) การประสานงาน (Coordination) และการประเมินผลงาน (Evaluation)

ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนจัดการเรียนร่วมในขอบข่ายของการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ท 4 ด้าน ดังนี้ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ

5. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

5.1 ตัวแปรต้น คือ การบริหารงาน

5.1.1 ด้านการวางแผน

5.1.2 ด้านการจัดสรรทรัพยากร

5.1.3 ด้านการกระตุ้นการทำงาน

5.1.4 ด้านการประสานงาน

5.1.5 ด้านการประเมินผลงาน

5.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

5.2.1 ด้านนักเรียน

5.2.2 ด้านสภาพแวดล้อม

5.2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

5.2.4 ด้านเครื่องมือ

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

เพื่อให้ผลการวิจัยตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for windows (statistical package for the social science for windows) ในการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้คืนทุกฉบับ

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่ตรวจคะแนนแล้วมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

3. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544, น.75)

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2 การบริหารงานของผู้บริหาร ใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารอยู่ในระดับ มากที่สุด

ในทำนองเดียวกันการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 3 ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วม อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วม อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

5. การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544, น.75)

สูงกว่า 0 - 0.90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

0.71 - 0.90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

0.30 - 0.70 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ต่ำกว่า 0.01 - 0.29 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

0.00 ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุป

ผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานกับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารงานของผู้บริหารใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการกระตุ้นการทำงาน ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล พบว่าในภาพรวม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.84$) เมื่อพิจารณาในรายด้านที่มีระดับการบริหารงานของผู้บริหาร

มากที่สุดคือ ด้านการกระตุ้นการทำงาน มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.01$) รองลงมาคือ ด้านการวางแผน มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.87$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ในด้านการวางแผน ในภาพรวมมีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.87$) เมื่อพิจารณาในรายข้อที่มีระดับการบริหารงานของผู้บริหารมากที่สุดคือ ความชัดเจนของนโยบายที่กำหนดเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.08$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการกำหนดแผนการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม ระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.96$) ด้านการจัดสรรทรัพยากรในภาพรวม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.77$) เมื่อพิจารณาในราย ข้อที่มีระดับการบริหารงานของผู้บริหารมากที่สุดคือ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อใช้ในโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมได้อย่างเหมาะสม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.00$) รองลงมาคือ การแต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบงานการจัดการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.99$) ด้านการกระตุ้นการทำงานในภาพรวม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.01$) เมื่อพิจารณาในรายข้อที่มีระดับการบริหารงานของผู้บริหารมากที่สุดคือ การส่งเสริมครู / บุคลากรให้ได้รับการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาพิเศษ เช่น เข้ารับการอบรม สัมมนา / ศึกษาต่อ เป็นต้น มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.16$) รองลงมาคือ การส่งเสริมพัฒนาครู / บุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ ระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.15$) ด้านการประสานงาน ในภาพรวม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($m=3.86$) เมื่อพิจารณาในรายข้อที่มีระดับการบริหารงานของผู้บริหารมากที่สุดคือ การประสานผู้ปกครองในการช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.11$) รองลงมาคือ การส่งเสริมครู บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.05$) และด้านการประเมินผล ในภาพรวม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.81$) เมื่อพิจารณาในรายข้อที่มี ระดับการบริหารงานของผู้บริหารมากที่สุดคือ กำหนดหรือแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ติดตามประเมินผลการดำเนินงานจัดการเรียนร่วม มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($m=3.89$) รองลงมาคือ การประเมินผลการปฏิบัติงานการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมเป็นรายบุคคล มีระดับปฏิบัติของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.84$)

2. ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหาร ตามรูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิต ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเครื่องมือ พบว่า ผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหาร มีระดับผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.92$) ด้านที่มีระดับผลการดำเนินงานมากที่สุดคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน Activities - A และด้านเครื่องมือ Tools - T มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.97$) รองลงมาคือ ด้านนักเรียน มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.86$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ในด้านนักเรียนในภาพรวม มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.86$) ข้อที่มีระดับผลการดำเนินงานมากที่สุดคือ โรงเรียนจัดกิจกรรมการส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการ

ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.16$) รองลงมาคือ โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนทั่วไปเข้าใจและยอมรับเพื่อนที่มีความต้องการพิเศษได้ดีขึ้น มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.07$) ด้านสภาพแวดล้อมในภาพรวม มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.85$) ข้อที่มีระดับผลการดำเนินงานมากที่สุดคือ จัดห้องเรียนให้มีการถ่ายเทของอากาศ แสงสว่างเพียงพอ และไม่มีเสียงรบกวนในขณะเรียน มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.11$) รองลงมาคือ โรงเรียนปรับสภาพแวดล้อม โดยพิจารณาถึงสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.85$) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ในภาพรวม มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.97$) ข้อที่มีระดับผลการดำเนินงานมากที่สุดคือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.13$) รองลงมาคือ จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (HP) มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.00$) ด้านเครื่องมือในภาพรวม มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.97$) ข้อที่มีระดับผลการดำเนินงานมากที่สุดคือ โรงเรียนส่งเสริมการใช้สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับการจัดการศึกษาเรียนร่วมมีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.07$) รองลงมาคือ มีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.04$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกับการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอกาบัง จังหวัดสงขลา พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกับการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอกาบัง จังหวัดสงขลา โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันในภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.87 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้การนำผลการวิจัยไปใช้อย่างคุ้มค่า ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการรายงานผลหรือประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนให้มากขึ้นอย่างทั่วถึงและทุกรูปแบบ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมที่เอื้อต่อการทำงานและการจัดกิจกรรมการสอนนักเรียนแก่นักเรียน

1.3 ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือ พัฒนาการจัดการเรียนร่วม เช่น การจัดทำแผนการจัดการศึกษา การทำวิจัย และการนิเทศ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ควรขยายการใช้โครงสร้างซีทีในโรงเรียนจัดการเรียนร่วมให้มากขึ้น

1.5 หน่วยงานต้นสังกัด ควรนิเทศ ติดตามผลการจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และเป็นผู้ประสานความช่วยเหลือให้กับสถานศึกษากับหน่วยงานต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

เพื่อให้ได้ผลการวิจัยครอบคลุมมากขึ้นในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงาน กับผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายต่างๆ ครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม ครูผู้สอนเด็กปกติ ผู้ปกครองเด็กปกติและผู้ปกครองเด็กพิเศษ ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสงขลา ที่มีต่อการจัดการเรียนร่วม เพื่อทราบข้อมูลในวงกว้างและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียน

2.2 ควรวิจัยเชิงพัฒนา การจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทีเป็นระบบ เพื่อได้รูปแบบในการจัดการบริหารจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีทีกับการจัดการเรียนร่วมรูปแบบอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ (2546,มกราคม). การเรียนร่วม : ปัญหาของครูปฐมวัย. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 7(1), 40-48.
- เบญจา ชลธาร์นนท์. (2543). รวบรวมบทความวิชาการทางการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, _____ (2546). คู่มือการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีที. กรุงเทพฯ: เพทายการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติ เพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สำหรับเด็กและเยาวชนพิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2543). การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก : กรณีศึกษาใน
เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Instructional Models of Art Therapy to Develop Imagination for People with Autism :
A Case Study in Bangkok Metropolitan Areas

กฤษ บางศรี^{1*}

Krit Bangsri^{1*}

^{1*} นิสิตปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330

^{1*} Graduate Programmers Master of Arts, Program in Human and Social Development,
Graduate School, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 08-5251-7393 และ E-mail: kritwork@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัด เพื่อเสริมสร้างจินตนาการของบุคคลออทิสติก 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการของบุคคลออทิสติกแต่ละรูปแบบ 3) เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค การจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้จัดกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับบุคคลออทิสติกในสถาบันราชานุกูล โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ และอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การดำเนินการ แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูล ระยะที่ 2 เตรียมการศึกษาในภาคสนาม ระยะที่ 3 ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะที่ 4 วิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า สถาบันราชานุกูลมีรูปแบบการจัดกิจกรรมทางศิลปะบำบัดโดยวางโครงสร้างกิจกรรมแล้วเพิ่มรายละเอียดตามความเหมาะสมกับผู้เข้าบำบัด ส่วนโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์มีการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจินตนาการไว้ดังนี้ กิจกรรมภาพพิมพ์จากฟิช กิจกรรมประดิษฐ์จากเศษวัสดุ กิจกรรมชุดสีเป็นภาพ กิจกรรมเส้นขดกำหนดรูปทรง กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน ส่วนอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ จะใช้การจัดกิจกรรมที่อิงศักยภาพของบุคคลออทิสติกเป็นหลักแล้วจึงคิดกิจกรรมที่เหมาะสมเป็นรายบุคคล ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมเกิดจาก 1) ปัญหาความบกพร่องจากสภาวะออทิสซึม 2) ขาดบุคลากรด้านศิลปะบำบัดโดยตรง 3) การขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม แนวทางแก้ไขคือ 1) ผู้จัดกิจกรรมควรทำความรู้จักและเข้าใจบุคคลออทิสติก 2) มีการบรรจุตำแหน่งนักศิลปะบำบัด 3) สร้างการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมให้บุคคลออทิสติกอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : รูปแบบกิจกรรม ศิลปะบำบัด จินตนาการ บุคคลออทิสติก

Abstract

The aims of this study are to 1) study instructional models of art therapy to develop imagination for people with autism; 2) investigate barriers or obstacles of managing art therapy to develop imagination for people with autism in each instructional model; and 3) propose solutions of art therapy to develop imagination for people with autism. Subjects of this study were therapists from Rajanukul institute, Yuwaprasart Waithayopatum Hospital, and the home of Jumpol Chinaprapat. They were doctors, nurses, and caretakers who have worked closely with people with autism. The present study employed qualitative data collection methods including interviews and observations. The study had 4 phases : 1) literature review, 2) preparations for the field study, 3) data collection, and 4) data analysis and conclusions.

Findings revealed that the instructional model of art therapy at Rajanukul institute involved setting general outlines for activities and adding individualized details accordingly. Yuwaprasart Waithayopatum Hospital set out activities that entailed printmaking from plant, arts from scrap materials, arts from scratching colors, making shapes from materials, and molding clay. Jumpol Chinaprapat's home used activities that were individually tailored to the abilities of people with autism. Problems and obstacles of managing art therapy activities to develop imagination for people with autism were 1) deficient conditions associated with autism, 2) lacking of art therapists, and 3) lacking of the continuity of art therapy activities. Proposed solutions included 1) the development of better understandings of people with autism among art therapists, 2) the recruitment of art therapists as government officials, and 3) continuous development of learning activities for people with autism.

Keywords : Instructional model, Art therapy, Imagination, People with autism

บทนำ

บุคคลออทิสติก เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องในการสื่อสารด้านความหมาย ด้านพฤติกรรม ด้านสังคม และด้านการเรียน ความบกพร่องนี้จะเกิดขึ้นตั้งแต่ในวัยเด็ก จากการผิดปกติทางสมองทำให้เด็กมีปัญหาในด้านสติปัญญาและพฤติกรรม ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างปกติและขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2533, น.2) จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการดูแลและเอาใจใส่จากสังคมร่วมกัน โดยเฉพาะปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามจำนวนประชากรในอัตราส่วน 6:1,000 หมายถึง ประชากร 1,000 คน จะมีบุคคลที่มีภาวะออทิสซึมหรือเป็นบุคคลออทิสติกจำนวน 6 คน ซึ่งปัจจุบันมีบุคคลออทิสติกในประเทศไทยกว่า 380,000 คน หากแต่บุคคลออทิสติกกลุ่มนี้ส่วนมากไม่ได้รับการดูแล หรือให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ทั้งนี้พบว่า มีบุคคลออทิสติกเข้าสู่ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและระบบการจดทะเบียนคนพิการ ตามแผนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ.2555 - 2559

รวมยอดเพียง 80,000 คนเท่านั้น นอกจากนี้ ในการประชุมสมัชชาเครือข่ายผู้ปกครองออทิสติกเมื่อวันที่ 16 - 17 มีนาคม 2555 ได้มีการกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ที่กำหนดให้คนพิการ รวมถึงบุคคลออทิสติกนั้นได้รับการดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตตั้งแต่แรกเกิดถึงปลายทางชีวิต หลายภาคส่วนให้ความสนใจพัฒนาบุคคลออทิสติก โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างปกติ ซึ่งพบว่า เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีอาการผิดปกติในด้านพัฒนาการช้ากว่าปกติในด้านสังคม การสื่อสาร จินตนาการและด้านอารมณ์ เด็กมักจะแยกตัวออกมาอยู่เพียงลำพัง จึงเกิดเป็นปัญหาในการเรียนรู้จากสภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งแตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2540, น.1)

นอกจากนี้เด็กออทิสติกแต่ละคนมีระดับความบกพร่องที่ต่างกันออกไปบางคนสามารถสื่อสารได้เล็กน้อย แต่บางคนก็ไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เลย และมักจะแยกตัวออกไปอยู่เพียงลำพัง รวมไปถึงไม่สามารถบอกความต้องการของตนเองได้อย่างเด็กปกติทั่วไปทำให้เกิดเป็นอุปสรรคต่อการบำบัดรักษาและให้การช่วยเหลือ (ปาริชาติ สุกักวัฒนะ, 2552, น.28) รวมถึงการใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในสังคม ซึ่งอาจจะเป็นภาระให้แก่สังคมในอนาคต หากไม่ได้รับการแก้ไข ดูแล และให้การช่วยเหลือ รวมถึงการได้รับโอกาสและรับการบำบัดเพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคม

ความบกพร่องในด้านจินตนาการของบุคคลออทิสติก ก็เป็นปัญหาหลักที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมซ้ำ ซาดจินตนาการในการเล่น ไม่สามารถสร้างมโนภาพและการสมมติ ไม่เข้าใจในข้อมูลเชิงนามธรรม ซึ่งหากไม่ได้รับการเสริมสร้างจินตนาการตามวัยอันควร เด็กออทิสติกก็จะแสดงพฤติกรรมที่แปลกและแตกต่างจากเด็กทั่วไป รวมไปถึงเด็กไม่สามารถเข้าใจถึงสัญลักษณ์รูปภาพต่างๆ ได้ ซึ่งมีแนวโน้มจะก่อให้เกิดปัญหาในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมต่อไป

ปัจจุบันมีการนำศิลปะมาเป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดควบคู่ไปกับการรักษาทางการแพทย์ เพื่อช่วยพัฒนาอารมณ์และทักษะด้านต่างๆ ของบุคคลออทิสติก โดยศิลปะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการกล่อมเกล่าจิตใจและเสริมสร้างสมาธิ จินตนาการ ถ่ายทอดความรู้สึก และการสื่อสาร ผ่านออกมาในรูปแบบงานศิลปะและมีผู้ที่เกี่ยวข้องในสถาบันบำบัดเพื่อบุคคลออทิสติกของไทยได้นำศิลปะบำบัดมาจัดกิจกรรมตามความเหมาะสมกับพัฒนาการและสภาพแวดล้อม เพื่อทำยให้สุดบุคคลเหล่านั้นสามารถใช้ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นๆ ในสังคมได้อย่างปกติดีที่สุด

แม้ปัจจุบันมีการใช้ศิลปะบำบัดในประเทศไทยมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามไม่มีการเรียนการสอนหรือสร้างเป็นองค์ความรู้ที่จริงจังดังเช่นที่ นายอนุพันธ์ พลฤษพันธ์ขจี ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง ศิลปะบำบัด : ความเข้าใจที่ล่องหนสู่การเยียวยาที่แท้จริงว่า “ปัจจุบันสังคมไทยให้ความสำคัญกับ ศิลปะบำบัดมากขึ้น ซึ่งก็นับเป็นสัญญาณที่ดีในปีหนึ่งๆ มีผู้เข้ารับการบำบัดตั้งแต่เด็กไปจนกระทั่งผู้ใหญ่เป็นจำนวนมากแม้ความรู้ทางวิชาการจะยังอยู่ในวงจำกัด นักศิลปะบำบัด (Art Therapist) ที่ได้ร่ำเรียนและฝึกฝนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติมาอย่างจริงจัง ก็ยังนับว่าน้อยมาก ซึ่งความรู้ที่ลึกซึ้งและเป็นประโยชน์ต่องานวิชาการ ยังจำเป็นมากต่อการบำบัด ดังนั้น ช่วงเวลานับจากนี้จะเป็นช่วงเวลาที่น่าสนใจไม่น้อยกว่าศิลปะบำบัดในประเทศไทยจะสามารถยกระดับองค์ความรู้และศักยภาพของเราให้เพียงพอ ที่จะรับมือกับความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อนของโลกทุกวันนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่” จึงได้เกิดความสนใจที่จะศึกษาเพื่อต่อยอดแนวคิดดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัด ของสถาบันราชานุกูล โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ และบ้านอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการของบุคคลออทิสติก
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการของบุคคลออทิสติกแต่ละรูปแบบ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค การจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัด ปัญหา อุปสรรค และแนวทางทักษะการเข้าสังคมสำหรับเด็กออทิสติก โดยมีการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้ ประชากรในการศึกษาค้นคว้า แบ่งออกได้ดังนี้

1.1 ผู้จัดกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับบุคคลออทิสติกในสถาบันราชานุกูล โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ และบ้านของอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์

1.2 ผู้เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติก ได้แก่ แพทย์ พยาบาล หรือ ผู้ดูแล ในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ แบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูล เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับบุคคลออทิสติก เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัย

ระยะที่ 2 เตรียมการศึกษาในภาคสนาม เป็นการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับเด็กออทิสติกและลงพื้นที่เพื่อขอความอนุเคราะห์ และสังเกตการณ์เบื้องต้นในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับเด็กออทิสติกในสถาบันราชานุกูล โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ และบ้านอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์

ระยะที่ 3 ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้อำนวยการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดและนักศิลปะบำบัดสำหรับเด็กออทิสติก ตลอดจนการเข้าร่วมสังเกตการณ์การจัดกิจกรรมศิลปะบำบัด จากสถาบันราชานุกูล โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์และบ้านอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์

ระยะที่ 4 วิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษา เป็นการนำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปผลตามวัตถุประสงค์ โดยนำเสนอผลการศึกษาดูด้วยการพรรณนาพร้อมกับเสนอผลการศึกษาเบื้องต้นให้กับผู้เกี่ยวข้องได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติม และจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก โดยเลือกเข้าไปศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม ในสถานที่ของหน่วยงานทางราชการและสถานที่การจัดกิจกรรมของเอกชน สถานที่ให้บริการของหน่วยงานทางราชการ ได้แก่ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ และสถาบันราชานุกูล กรุงเทพมหานคร ซึ่งทั้งสองแห่งเป็นหน่วยงานบริการสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางระบบประสาทและทางจิตเวชซึ่งมีบุคคลออทิสติกรวมอยู่ในนั้นด้วยเช่นกัน และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาจากสถานที่ให้บริการของเอกชน ซึ่งเป็นบ้านของอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ อาจารย์พิเศษสอนศิลปะบำบัดโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยอ้างอิงจากรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ เกมการศึกษา กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมุติ โปรแกรมสำเร็จรูป ศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน โครงการงาน การทดลอง การใช้คำถาม การแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. การศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก

ในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดของศูนย์สาธิตศิลปกรรมบำบัด สถาบันราชานุกูลนั้นจะทดสอบศักยภาพของบุคคลออทิสติกที่เข้ารับการบำบัดเป็นแบบรายบุคคลแล้วประเมินศักยภาพและข้อบกพร่องที่พบเพื่อที่จะคิดแผนการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดให้เหมาะสมกับบุคคลออทิสติกเพื่อจะได้พัฒนาข้อบกพร่องของบุคคลออทิสติกได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังคำนึงถึงปัจจัยทั้งสี่ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม ของบุคคลออทิสติกที่เข้ารับการบำบัด เพื่อให้เข้าใจและสามารถช่วยพัฒนา พัฒนาการของบุคคลออทิสติกได้ เช่น ดูว่าทางครอบครัวนั้นมีปฏิกริยาหรือให้การช่วยเหลือแก่บุคคลออทิสติกอย่างไรบ้าง ด้านการเงินของทางบ้านบุคคลออทิสติกเป็นอย่างไร ด้านสังคมและวัฒนธรรมของบุคคลรอบข้างบุคคลออทิสติกเป็นอย่างไร

การออกแบบกระบวนการทางศิลปกรรมนั้น มีวัตถุประสงค์อยู่ทั้งหมด 4 ข้อ ได้แก่ การแสดงออกอย่างอิสระ การควบคุมทิศทาง การทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ และการพัฒนาการสื่อสารผ่านกระบวนการทางศิลปะ

การแสดงออกอย่างอิสระนั้น ช่วยให้เด็กที่มีปัญหาด้านอารมณ์ และพฤติกรรม ได้ระบายความรู้สึกที่ซ่อนเร้นภายในจิตใจผ่านออกมาทางศิลปะ ช่วยให้รู้สึกผ่อนคลาย ลดความขุ่นมัว สามารถยับยั้งและควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น มีสมาธิ ลดความตึงเครียด และความวิตกกังวล

การควบคุมทิศทาง ช่วยเสริมสร้างทักษะการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กให้สามารถทำกิจกรรมที่ละเอียดมีความซับซ้อนมากขึ้น ช่วยให้มีการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ อย่างคล่องแคล่ว และช่วยควบคุมทิศทางการเคลื่อนไหวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การทดลองใช้วัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะ ช่วยให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ การค้นคว้าทดลอง และพัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามศักยภาพแต่ละบุคคลฝึกฝนจนมีทักษะในการรับรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาการสื่อสารผ่านกระบวนการทางศิลปะ ช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคม ให้เข้าใจอารมณ์ ความคิดของตนเอง และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีทักษะ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะ

การแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้มีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นช่วยให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ภายในกลุ่มให้การยอมรับผู้อื่น และได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

จากการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมของสถาบันราชานุกูล ซึ่งมีการวางโครงร่างแผนการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้าอย่างคร่าวๆ จากนั้นจึงนำเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับศักยภาพของบุคคลออทิสติกที่เข้ารับการรักษาบำบัดแต่ละคน รูปแบบที่พบในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติกของสถาบันราชานุกูลนั้นมีหลายรูปแบบผสมกัน ได้แก่ โปรแกรมสำเร็จรูป (Program Instruction) เกมการศึกษา (Educational Game) บทบาทสมมุติ (Role - Play) การทดลอง (Experiment) การใช้คำถาม (Question) การแก้ปัญหา (Problem - Solving) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภกนั้นกิจกรรมหลักที่จัดขึ้นจะเป็นกิจกรรมศิลปะบำบัด โดยกิจกรรมที่ใช้ได้แนวคิดมาจากการศึกษาจากแบบเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กระทรวงศึกษาธิการ แล้วนำมาปรับใช้ให้เข้ากับศักยภาพของเด็กออทิสติก และใช้การสร้างกิจกรรมจากประสบการณ์และความรู้ของผู้จัดกิจกรรมเองที่มีมาจากการทำงานและศึกษาในด้านศิลปะมาปรับใช้ โดยกิจกรรมที่สร้างเสริมจินตนาการมีดังนี้

กิจกรรมภาพพิมพ์จากพืช เป็นกิจกรรมที่นำวัสดุธรรมชาติต่างๆ รอบตัวเรามาสร้างสรรค์ตามจินตนาการ โดยอาศัยลักษณะพื้นผิว รูปร่าง รูปทรง ของวัสดุธรรมชาติ มาพิมพ์หรือดูให้เกิดเป็นลวดลายสร้างสรรค์ทางศิลปะ แล้วนำมาทำเป็นการ์ดต่างๆ นามบัตร บัตรอวยพร เนื่องในวันสำคัญต่างๆ ลีที่นำมาใช้ อาจใช้สีน้ำ สีเทียน หมึกพิมพ์

กิจกรรมประดิษฐ์จากเศษวัสดุ เป็นการออกแบบ วาดเส้น ลวดลายใส่ลงในกระดาษเปล่า เพื่อฝึกการวาดภาพใช้จินตนาการวาดภาพเป็นการฝึกลอกลาย เลียนแบบ การวาดภาพ โดยครูจับมือเด็กให้ลอกลายหรือเลียนแบบจากต้นฉบับลงบนแผ่นไม้กระดานแล้วปล่อยให้มือของเด็กทำตัวเอง จึงลดการช่วยเหลือ

กิจกรรมชุดสีเป็นภาพ เป็นการระบายสีอะครีลิคบนกระดาษแข็ง (รอให้แห้ง) เพื่อให้รู้จักสี ชนิดประเภทของสี รู้จักการรอคอยและรู้จักทิศทางการเคลื่อนมือในการใช้พู่กันระบาย การใช้สมาธิ ระบายสี และเพื่อฝึกการสร้างสรรค์ ชุด ชิด เป็นภาพ ใช้จินตนาการวาดภาพลวดลาย โดยครูสาธิตวิธีการชุด ชิด ด้วยปลายด้ามพู่กันและให้เด็กทำไปพร้อมๆ กับครู เมื่อเด็กรู้วิธีการแล้วก็ให้ทำเองต่อไปโดยครูคอยให้คำแนะนำ จนเด็กมีความสามารถ ครูจึงลดการช่วยเหลือ

กิจกรรมเส้นชดกำหนดรูปทรง เป็นการวาดเส้น รูปร่างต่างๆ เช่น สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม และรูปร่างอิสระต่างๆ เพื่อฝึกให้เด็กรู้จัก การวาดเส้น การหยิบจับ สัมผัสวัสดุในการวาดภาพ ฝึกการใช้จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ต่อเติมภาพ ใช้สมาธิในการทำกิจกรรม โดยครูแตะมือเด็กให้ระบายสีจนเด็กระบายได้เองอยู่ในกรอบเส้นแล้วจึงลดการช่วยเหลือลง จนเด็กสามารถทำได้เองทุกขั้นตอน

กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน เป็นการกดหรือคลึงดินน้ำมันที่เป็นก้อนให้เป็นรูปทรงต่างๆ ฝึกให้เด็กรู้จักสิ่งของบางอย่างที่ไม่ใช่ของแข็ง สามารถเปลี่ยนรูปทรงได้ ปั้นเป็นรูปทรงอิสระหรือพิมพ์ลงในแม่พิมพ์รูปแบบ เพื่อฝึกการออกแรงกด บริหารกล้ามเนื้อมัดเล็กให้เคลื่อนไหวไปในทิศทางต่างๆ จากนั้นจึงปั้นหรือกดต่อเติมสัดส่วนให้ดูสวยงาม ฝึกการต่อเติมสร้างสรรค์ใช้จินตนาการให้เกิดสมาธิในการทำกิจกรรม

โดยครูกดต่อเติมสัดส่วนให้เด็กช่วยทำตามไปพร้อมๆ กับครูจนเด็กพอใจแล้วครูจึงลดการช่วยเหลือลงจนเด็กทำได้

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก ในโรงพยาบาลยูวประสาทไวทโยปถัมภ์นั้น มีรูปแบบที่ใช้ในการจัดกิจกรรมดังนี้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การใช้คำถาม (Question) การทดลอง (Experiment) และการแก้ปัญหา (Problem - Solving)

ในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดของอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ นั้นจะใช้ความรู้เดิม ประสบการณ์ และศักยภาพของบุคคลออทิสติกมาเป็นหลักในการออกแบบกิจกรรม โดยการดูศักยภาพของบุคคล ออทิสติกนั้นจะใช้ศิลปะมาเป็นเครื่องมือในการค้นหาข้อเด่น ข้อด้อย ว่าทักษะใดบ้างที่ต้องได้รับการบำบัด การฟื้นฟูให้มีทักษะที่พร้อมสมวัย โดยการออกแบบกิจกรรมจะคำนึงถึงข้อควรระวังในด้านต่างๆ ได้แก่ อุปกรณ์ ความสามารถในการควบคุมกิจกรรมและผลกระทบต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งทางด้านอารมณ์ ร่างกาย ทั้งของผู้สอนและผู้เรียน

ในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจินตนาการนั้นอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ จะให้บุคคลออทิสติกเป็นศูนย์กลางในการคิด โดยจะใช้คำถามว่า “วันนี้จะทำอะไรกันดี” แล้วให้เด็กเป็นผู้ออกความคิดเห็น หากเด็กไม่สื่อสารก็จะปล่อยให้เด็กได้อยู่ในพื้นที่ส่วนตัวของเด็กจนกว่าเด็กจะไวใจและเริ่มโต้ตอบจึงจะพูดคุยด้วย โดยจะไม่คาดหวังให้เด็กให้ตอบ เพราะเด็กอาจจะปิดการสื่อสารไปเลยก็ได้ เมื่อเริ่มทำกิจกรรมจะใช้คำถามชวนให้เด็กเกิดการจินตนาการในการวาดภาพ โดยถามว่า “สิ่งที่วาดอยู่คืออะไร และอยู่ที่ใด หากอยู่บนท้องฟ้าแล้วท้องฟ้ามองค้ประกอบอะไรบ้าง” แล้วให้เด็กวาดต่อไปเรื่อยๆ โดยถามรายละเอียดและบอกเล่าข้อมูลรายละเอียดของสิ่งนั้นๆ ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนโดยมีงานศิลปะเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร

จินตนาการของบุคคลออทิสติกอาจจะไม่เหมือนกับจินตนาการของคนปกติ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีความเข้าใจต่อตัวของบุคคลออทิสติกเป็นรายบุคคล ว่ามีพื้นหลังอย่างไร เพราะในการแสดงออกทางด้านจินตนาการนั้น ต้องมีทักษะประกอบกัน ทั้งทักษะการวาด ทักษะการสื่อสาร และที่สำคัญที่สุดคือประสบการณ์ เด็กต้องมีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้น จึงจะสามารถจินตนาการได้ หากเด็กไม่รู้จักหรือคุ้นเคยกับสิ่งนั้นเลย ก็จะจินตนาการถึงได้ยาก

การจัดกิจกรรมของอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ จะใช้การจัดกิจกรรมที่อิงศักยภาพของบุคคลออทิสติก เป็นหลัก ดูปัญหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นและนำกิจกรรมศิลปะบำบัดที่เหมาะสมมาช่วยพัฒนาทักษะและศักยภาพให้พัฒนาขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ โดยรูปแบบในการจัดกิจกรรมของอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ นั้นจะใช้รูปแบบการใช้คำถาม (Question) และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

2. ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก

ปัญหาในการจัดกิจกรรมของสถาบันราชานุกูลจะมาจากพฤติกรรมของบุคคลออทิสติก โดยมีทั้งการไม่ยอมทำงาน ไม่ฟังคำสั่ง อยู่กับตนเองและทำร้ายร่างกายทั้งตนเองและผู้อื่น บุคคลออทิสติกที่ไม่ยอมทำงานก็มักจะส่งเสียงร้องไม่ทำงาน นั่งกอดเข่าก้มหน้าอยู่คนเดียว หรือหลบซ่อนตัวเองอยู่ตามใต้โต๊ะหรือ

มุมห้องที่สามารถหลบซ่อนได้ โดยเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากความไม่ไว้วางใจ ไม่มีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ความไม่คุ้นชินกับสภาพแวดล้อมที่แปลกแตกต่างออกไป ซึ่งต้องใช้เวลาในการปรับตัว แก่บุคคลออทิสติก และทำความเข้าใจในพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

การไม่ฟังคำสั่งนั้นบุคคลออทิสติกในบางรายจะอยู่เฉยๆ ไม่สนใจ ไม่ให้ความร่วมมือ บางรายก็นั่งวาดรูป หรือทำกิจกรรมอื่นที่ตนเองสนใจ โดยไม่สนใจคำสั่งในกิจกรรมศิลปะบำบัดที่นักบำบัดให้ทำ หรือในบางครั้งเมื่อทำกิจกรรมเป็นเวลานาน บุคคลออทิสติกก็จะมีอาการจุกจิกในเรื่องสมาธิ การสนใจจดจ่อในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเวลานานนั้นเป็นสิ่งที่ยากสำหรับบุคคลออทิสติก

การทำร้ายร่างกายจะเป็นทั้งการทำร้ายตนเองและผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการหยิก การข่วน การดึงผม การเตะ การตี ซึ่งความรุนแรงทั้งหมดที่เกิดขึ้นนั้น มาจากความเครียดและความบกพร่องที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ การดูแลจากครอบครัวก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่งในความเครียดหรือการแสดงออกถึงความรุนแรงด้วยก็ได้

ด้านบุคลากรปัญหาที่พบคือไม่มีการรับบรรจุงานราชการในตำแหน่งนักศิลปะบำบัดโดยตรง เพราะถ้าหากมีตำแหน่งนักศิลปะบำบัดที่เป็นข้าราชการก็จะทำให้การเรียนการสอนที่เป็นวิชาชีพเกิดขึ้นอย่างจริงจัง ในปัจจุบันก็ยังเป็นนักอาชีวบำบัดหรือนักวิชาการศึกษาพิเศษที่เป็นผู้จัดกิจกรรมศิลปะบำบัด

ในด้านรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดในโรงพยาบาลอุบลราชธานีโดยปกติแล้ว ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในส่วนของบุคคลออทิสติก ในการเข้ารับการบำบัดไม่ได้มีการจัดแบ่งประเภทความรุนแรงของสถานะออทิสซึมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างกันของผู้เข้ารับการบำบัดอย่างชัดเจน ว่าเป็นประเภท High Function หรือ Low Function แต่จะใช้การประเมินจากผู้จัดกิจกรรมศิลปะบำบัด รวมไปถึงทางโรงพยาบาลเองก็ไม่มีการรับสมัครงานในตำแหน่งนักศิลปะบำบัด แต่จะให้พนักงานอาชีวบำบัดเป็นผู้ใช้ศิลปะบำบัดเป็นส่วนหนึ่งของงานอาชีวบำบัด

ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของบุคคลออทิสติกนั้น จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องจากสถานะออทิสซึม ได้แก่ การสื่อสาร การเข้าใจคำสั่ง ความสนใจแต่ตนเองไม่ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และการมีพฤติกรรมซ้ำๆ

ในเรื่องของการสื่อสาร ระหว่างผู้จัดกิจกรรมบำบัดและผู้เข้ารับการบำบัดการสื่อสารกัน ในระยะแรกจะมีปัญหาเรื่องความไม่พร้อมที่จะโต้ตอบด้วย และไม่เข้าใจคำสั่งที่ให้ทำกิจกรรม ตลอดจนไม่ทำตามคำสั่งในการทำกิจกรรม รวมไปถึงไม่สามารถทำกิจกรรมได้ และเมื่อทำกิจกรรมที่ใช้เวลานานบุคคลออทิสติกก็จะไม่สามารถอยู่นิ่งๆ ได้นานๆ ไม่สามารถมีสมาธิจดจ่อได้นานๆ

ทางด้านของอุปกรณ์และห้องปฏิบัติการพบว่า อุปกรณ์บางอย่างที่ต้องมีความระมัดระวังในการใช้โต๊ะและเก้าอี้ยังไม่เหมาะสมกับบุคคลออทิสติก

ปัญหาที่อาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ เห็นว่าเป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการในบุคคลออทิสติกนั้นคือเรื่องของเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมและความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม โดยส่วนมากแล้วบุคคลออทิสติกจะได้ทำกิจกรรมศิลปะบำบัดเพียงสัปดาห์ละหนึ่งครั้งเท่านั้น ซึ่งเหตุผลก็มีหลายปัจจัยเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทำกิจกรรมศิลปะบำบัดเพียงหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกของผู้ปกครอง หรือค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งที่ต้องใช้ในการมาทำกิจกรรมศิลปะ

บ้ำบัด แต่ถ้าหากมีความสามารถในกรรมาทำกิจกรรมศิลปะบ้ำบัดได้อาจารย์จุมพล ชินะพัฒน์ ก็เห็นว่าน่าจะมีการทำกิจกรรมศิลปะบ้ำบัดประมาณ 3 ครั้งต่อสัปดาห์ เพื่อให้บุคคลออทิสติกได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

การสื่อสารเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่บุคคลออทิสติกบางคนไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกทางภาษาพูดได้อย่างปกติ การสื่อสารอาจจะต้องใช้ความเข้าใจและความคุ้นเคยกับบุคคลออทิสติกนั้นเพื่อที่จะตีความความหมายที่สื่อสารออกมา ดังนั้นหากไม่มีความเข้าใจหรือความคุ้นเคยแล้วก็อาจเกิดปัญหาในการสื่อสารกับบุคคลออทิสติกได้

3. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมศิลปะบ้ำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก

3.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาลูกอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสถาบันราชานุกุลมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ในการจัดกิจกรรมศิลปะบ้ำบัดสำหรับบุคคลออทิสติกเพื่อเสริมสร้างจินตนาการนั้น ผู้จัดการกิจกรรมควรทำความรู้จักบุคคลออทิสติกก่อนเพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรม ภูมิหลัง และศักยภาพของบุคคลออทิสติกแต่ละคน เพื่อจะได้จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบุคคลนั้นได้ โดยสิ่งที่ต้องรู้เกี่ยวกับบุคคลออทิสติกก็สามารถประเมินได้จากครอบครัวของบุคคลออทิสติก เศรษฐกิจทางบ้านของบุคคลออทิสติก วัฒนธรรมและสังคมรอบตัวของบุคคลออทิสติก

3.1.2 ก่อนที่จะรับบุคคลออทิสติกเข้าทำกิจกรรมศิลปะบ้ำบัดนั้นจะต้องมีการประเมินศักยภาพของบุคคลออทิสติกก่อนโดยหากมีห้องประเมินศักยภาพที่เหมาะสมก็จะสามารถทำให้สังเกตพฤติกรรมของบุคคลออทิสติกนั้นได้อย่างครบถ้วนแม่นยำ

3.1.3 ตำแหน่งงานของนักศิลปะบ้ำบัดก็เป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีในโรงพยาบาลของรัฐให้เป็นตำแหน่งข้าราชการ ก็จะทำให้ศิลปะบ้ำบัดในประเทศไทยมีคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถเปิดทำการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยแบบวิชาชีพได้อีกด้วย เพราะถ้ามีตำแหน่งข้าราชการรองรับก็ย่อมมีผู้สนใจเข้าเรียนและประกอบอาชีพเป็นนักศิลปะบ้ำบัดในโรงพยาบาลอย่างแน่นอน

3.1.4 การจัดตั้งรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการของนักศิลปะบ้ำบัดก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่จะช่วยให้ นักศิลปะบ้ำบัดสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์และหาแนวทางแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างรอบด้านจากผู้ทำงานในสายงานเดียวกัน

3.1.5 การบูรณาการการทำงานระหว่างนักศิลปะบ้ำบัด จิตแพทย์ และนักจิตบ้ำบัด จะช่วยให้สามารถปรับปรุงกิจกรรมศิลปะบ้ำบัดรวมทั้งสามารถแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาศักยภาพและข้อบกพร่องของบุคคลออทิสติกได้ดียิ่งขึ้น

3.1.6 นักศิลปะบ้ำบัดที่ต้องทำงานกับบุคคลออทิสติกควรมีความรัก ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและการแสดงออกที่ผิดปกติของบุคคลออทิสติก เพื่อที่จะได้สามารถทำงานกับบุคคลออทิสติกได้อย่างไม่มีปัญหา

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาลูกอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากโรงพยาบาลประสาทวทโยปถัมภ์มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การทำกิจกรรมศิลปะบำบัดนั้นควรแสดงตัวอย่างผลงานและสาธิตวิธีการทำงานให้บุคคลออทิสติกได้ดู เพื่อทำความเข้าใจก่อนและช่วยเหลือในขั้นตอนแรกของการทำกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรกระทำเพื่อให้บุคคลออทิสติกได้เรียนรู้และเข้าใจในขั้นตอนการทำกิจกรรม

3.2.2 ควรคำนึงถึงวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในการทำกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับบุคคลออทิสติก ว่ามีความปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อบุคคลออทิสติก

3.2.3 หากบุคคลออทิสติกไม่ยอมทำกิจกรรมที่สั่ง ควรปล่อยให้ทำกิจกรรมอื่นที่บุคคลออทิสติกสนใจก่อนเพื่อให้เกิดความสบายใจ โดยไม่ไปขัดขวางหรือบังคับให้ทำกิจกรรมหลังจากนั้นจึงค่อยๆ เปลี่ยนให้บุคคลออทิสติกมาทำกิจกรรมตามที่ตั้ง

3.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากบ้านอาจารย์จุมพล ชินะประพัฒน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 ศิลปะบำบัดมีองค์รวมเพื่อที่จะช่วยพัฒนาทักษะ ความบกพร่อง และพัฒนาการเป็นหลักโดยไม่ได้สนใจความสวยงามของผลงานที่เกิดขึ้นแต่จะดูที่กระบวนการการทำงานศิลปะที่เข้าไปช่วยพัฒนาทักษะของบุคคลออทิสติก

3.3.2 ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือบุคคลออทิสติก ทั้งในเรื่องของการจัดกิจกรรม ศิลปะบำบัดที่บ้าน โดยผู้ปกครองสามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมศิลปะบำบัดกับบุคคลออทิสติกได้เพื่อที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจแล้วนำกลับไปใช้เองที่บ้านได้ เพราะการที่บุคคลออทิสติกได้ทำกิจกรรมศิลปะอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

3.3.3 จินตนาการของบุคคลออทิสติก อาจจะไม่เหมือนกับจินตนาการของบุคคลปกติทั่วไป ดังนั้นหากบุคคลออทิสติกได้แสดงจินตนาการของตนเองออกมา ก็ควรที่จะให้บุคคลออทิสติกได้แสดงออกทางจินตนาการอย่างอิสระโดยไร้พันธะต่างๆ ผู้จัดกิจกรรมศิลปะบำบัดไม่ควรบังคับ ขัดขวางการแสดงออกทางจินตนาการต่างๆ ของบุคคลออทิสติก เพราะหากไปขัดขวาง หรือบังคับ อาจจะทำให้บุคคลออทิสติกนั้นเกิดภาวะชะงักงัน หยุด หรือไม่แสดงจินตนาการของตนเองออกมาอีกต่อไปก็เป็นได้

สรุป

จากการศึกษาผลการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติก : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล พบว่ากิจกรรมศิลปะบำบัดที่สามารถช่วยพัฒนาจินตนาการของบุคคลออทิสติกมีดังนี้

รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติกนั้นก็จะเป็นกิจกรรมการสร้างเส้น รูปร่างรูปทรง และสี เพื่อแสดงถึงจินตภาพภายในของบุคคลออทิสติกโดยมีส่วนประกอบเสริม ได้แก่ การใช้คำถาม การเรียนรู้แบบร่วมมือและบทบาทสมมติมาเป็นส่วนประกอบในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติกให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรม

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของทั้งสามกรณีศึกษา ได้แก่ สถาบันบำบัดมีการคัดแยกบุคคลออทิสติกที่แตกต่างกันและยังขาดความชัดเจนในเกณฑ์การจำแนกผู้เข้ารับการบำบัด อีกทั้งด้านบุคลากร

ศิลปะบำบัด ในปัจจุบันยังไม่มีกรมแต่งตั้งงานในตำแหน่งนักศิลปะบำบัด ซึ่งเป็นช่องว่างในการพัฒนากลุ่มงานศิลปะบำบัด และการขาดความต่อเนื่องของการเข้ารับการบำบัดด้วยกิจกรรมศิลปะบำบัดของบุคคลออทิสติกก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาจินตนาการเช่นกัน

แนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัด ได้แก่ ควรมีการคัดแยกบุคคลออทิสติกที่เข้ารับการบำบัดตามเกณฑ์ศักยภาพและความบกพร่องของบุคคลออทิสติกเป็นแบบ Low Functioning Autism และ High Functioning Autism เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมต่อศักยภาพและความบกพร่องของบุคคลออทิสติก อีกทั้งการบรรจุตำแหน่งงานของนักศิลปะบำบัดเพื่อทำหน้าที่ในงานศิลปะบำบัดเพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดได้รับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะบำบัดโดยตรง และผู้ปกครองก็เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือพัฒนาการของบุคคลออทิสติก ทั้งในเรื่องของการจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่บ้านโดยผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมศิลปะบำบัดกับบุคคลออทิสติกได้เพื่อที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจแล้วนำกลับไปใช้เองที่บ้านได้ เพราะการที่บุคคลออทิสติกได้ทำกิจกรรมศิลปะอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติกควรใช้เนื้อหา กิจกรรมเป็นการสร้างเส้น สร้างรูปร่างรูปทรง และการใช้สีมาเป็นเนื้อหาหลักในการจัดกิจกรรม
2. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับบุคคลออทิสติกในการเสริมสร้างจินตนาการควรใช้การตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้บุคคลออทิสติกได้คิดและปรับมุมมองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. การจัดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อเสริมสร้างจินตนาการสำหรับบุคคลออทิสติกควรมีการวางโครงร่างการจัดกิจกรรมไว้ล่วงหน้าก่อนคร่าวๆ เมื่อได้ประเมินศักยภาพของบุคคลออทิสติกแล้วจึงลงรายละเอียดของกิจกรรมเพื่อให้เหมาะสมต่อศักยภาพและความบกพร่องที่เกิดขึ้นจริง

เอกสารอ้างอิง

- ปาริชาติ สุกแก้วฉนะ. (2552). การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กออทิสติกโดยใช้วิธีเรื่องราวทางสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2533). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- เพ็ญแข ลิมศิลา. (2540). การวินิจฉัยโรคออทิสติก. สมุทรปราการ: ช.แสงงามการพิมพ์.

การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
The Internal Supervision in Educational Extension Schools
under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

ศรีสุดา แก้วทอง^{1*} อโนทัย ประสาน² และสุภาพ เต็มรัตน์³
Srisuda Kaewtong^{1*} Anootai Prasan² and Supab Temrat³
^{1*}นิสิตปริญญาโท คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

^{1*}Graduate Programmes Master, Faculty of Education, Prince of Nakhon Si Thammarat University,
Mueang, Nakhon Si Thammarat, 80280

²อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
Professor, Faculty of Education, Prince of Nakhon Si Thammarat University,
Mueang, Nakhon Si Thammarat, 80280

³ผู้อำนวยการโรงเรียนโสภณคณาภรณ์ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80330
Director of Sobhonkanaporn School, Pakpanang, Nakhon Si Thammarat, 80330

ผู้พิมพ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 08-7289-9176 และ E-mail : srisuda5415@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 40 คน และครูผู้สอนจำนวน 248 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินการนิเทศภายในประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในตามตำแหน่งไม่แตกต่างกันและเปรียบเทียบการนิเทศภายในตามประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05

คำสำคัญ : นิเทศภายใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา นครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the internal supervision in educational extension schools Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, in position and work experience. The samples were 40 administrators and 248 teachers. The collected data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test and one way ANOVA. The result showed that internal supervision consists of five fields are Direct Assistance Staff Development Group Development Curriculum Development and Action Research at the high level. The comparison of the internal supervision in position was not different. The comparison of the internal supervision in work experience were statistically significant different at 0.05 level.

Keywords : Internal Supervision, Educational Extension Schools, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข การพัฒนามนุษย์กับการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำคู่กันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 คือ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.8) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียน ทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้มีความเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น.4) ปัจจุบันงานด้านการศึกษาได้เจริญก้าวหน้าไปมาก มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านหลักสูตร ความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆ รูปแบบและวิธีการจัดการเรียน การสอนของครูจำเป็นต้องพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น สิ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้มีการพัฒนา ก็คือกรณีศึกษาทางการศึกษา

ในกรณีศึกษาการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสถานศึกษาซึ่งจะต้องตั้งอยู่บนหลักการด้านวิชาการ มีจุดมุ่งหมายชัดเจนเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นรวมทั้งการให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นในที่สุดผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการในการส่งเสริมและสนับสนุน

ให้ครูประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงานรวมทั้งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ครูสามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตรด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร และครูที่ผู้บริหารมอบหมาย เป็นความพยายามทุกวิถีทางของผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการโดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงานและใช้ศักยภาพในการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาของสถานศึกษานั้นๆ ให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาในอันที่จะปรับปรุง แก้ไขพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานหลักสูตรมาตรฐานการศึกษาชาติ เพิ่มสูงขึ้นอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล, 2553, น.2) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า มีโรงเรียนที่มีการสอนและมีการสอนก็ต้องมีการนิเทศภายในอันประกอบด้วย คุณสมบัติด้านมนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ ความรู้ ความสามารถทางวิชาการ และความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นิเทศการศึกษา การจัดการนิเทศภายในโรงเรียนกระทำได้หลายรูปแบบ การที่ผู้บริหารจะเลือกใช้รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียนและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547, น.179-180) การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษานั้น เป็นความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์และบุคลากร ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแนวคิดของ Glickman (2004, p.11) ประกอบด้วยการให้ความช่วยเหลือ แก่ครูโดยตรง (Direct Assistance) การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (Staff Development) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม (Group Development) การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research) ซึ่งจะช่วยพัฒนาการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพเป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครูรวมทั้งให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและที่สำคัญคือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งจัดการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสังกัดในเขต 6 อำเภอ คือ อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอชะอวด อำเภอบุพการณ์ และอำเภอร่อนพิบูลย์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 42 โรงเรียน มีรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับ ประเทศ ในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการศึกษายังไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร สถานศึกษายังไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องและยังสนับสนุนให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการนิเทศภายในของสถานศึกษาและได้ใช้วิธีการนิเทศในหลายรูปแบบหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะการนิเทศภายในของสถานศึกษาจะเป็นมาตรการในการเร่งรัดคุณภาพของการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2554, น.119) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จะนำข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แนวทางแผนงานกำกับติดตาม แผนปฏิบัติการของโรงเรียนรวมถึงแนวทางนิเทศภายในเพื่อพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

อันจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นการเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการนิเทศภายในมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อที่จะนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 42 คนและครูผู้สอน จำนวน 655 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 697 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2555
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2555 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp.607-610) และสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลาก ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 40 คนและครูผู้สอนจำนวน 248 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 288 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจรายการ ที่สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 2 ข้อ
- ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 50 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อกับนิยามศัพท์เฉพาะของผู้เชี่ยวชาญโดยค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
2. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (มลิวัลย์ สมศักดิ์, 2548, น.78)
4. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยการหาค่า t-test และ ทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง

รายการ	กลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหาร	40	13.90
1.2 ครูผู้สอน	248	86.10
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
2.1 ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี	39	13.50
2.2 ประสบการณ์ 11-20 ปี	48	16.70
2.3 ประสบการณ์ตั้งแต่ 21 ปี	201	69.80
รวม	288	100

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 288 คน ผู้บริหารจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 13.90 และครูผู้สอนจำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 86.10 มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 ประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่ 11-20 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 และประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 201 คนคิดเป็นร้อยละ 69.80

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมและรายด้าน ($n = 288$)

ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับดำเนินการ
1.	การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	3.91	0.27	มาก
2.	การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ	4.16	0.29	มาก
3.	การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	3.89	0.29	มาก
4.	การพัฒนาหลักสูตร	3.90	0.27	มาก
5.	การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	3.82	0.31	มาก
	เฉลี่ยรวม	3.93	0.20	มาก

จากตารางที่ 2 ผู้บริหารและครูผู้สอน มีระดับการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือ การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ($\bar{X} = 3.91$) การพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.90$) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ($\bar{X} = 3.89$) และอันดับสุดท้ายได้แก่การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.82$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าทีเปรียบเทียบ การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมและรายด้านจำแนกตาม ตำแหน่ง ($n = 288$)

รายการ	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน		t	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง	4.10	0.26	3.87	0.26	5.136	0.982
2. การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ	4.34	0.32	4.13	0.28	4.086	0.504
3. การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม	4.04	0.28	3.87	0.29	3.358	0.979
4. การพัฒนาหลักสูตร	3.96	0.30	3.89	0.26	1.583	0.069
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน	3.99	0.27	3.79	0.31	3.682	0.215
เฉลี่ยรวม	4.08	0.22	3.91	0.18	5.320	0.105

*มีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามประสพการณ์ในการทำงาน (n = 288)

รายการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. การให้ความช่วยเหลือ แก่ครูโดยตรง	ระหว่างกลุ่ม	0.23	2	0.11	1.52	0.22
	ภายในกลุ่ม	22.19	285	0.07		
	รวม	22.43	287			
2. การเสริมสร้างประสพการณ์ ทางวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	0.72	2	0.36	4.12	0.01
	ภายในกลุ่ม	24.99	285	0.08		
	รวม	25.71	287			
3. การพัฒนาทักษะกระบวนการ การกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	0.14	2	0.07	0.82	0.43
	ภายในกลุ่ม	25.08	285	0.08		
	รวม	25.23	287			
4. การพัฒนาหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.35	2	0.17	2.40	0.09
	ภายในกลุ่ม	21.05	285	0.07		
	รวม	21.40	287			
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	4.23	2	2.11	24.91	0.00
	ภายในกลุ่ม	24.19	285	0.08		
	รวม	28.42	287			
เฉลี่ยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.55	2	0.27	7.14	0.00
	ภายในกลุ่ม	11.04	285	0.03		
	รวม	11.60	287			

$P < 0.05$

จากตารางที่ 4 พบว่าการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามประสพการณ์ในการทำงาน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเสริมสร้างประสพการณ์ทางวิชาชีพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มและการพัฒนาหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีข้อค้นพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการดำเนินการนิเทศภายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าการนิเทศภายในเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพและจะส่งผลไปยังการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนดังที่ Glickman (2004, p.126) ที่ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ

นิเทศภายในสถานศึกษาไว้ว่า เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้สอนโดยตรง ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ช่วยให้ครูได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างครูผู้สอนกับผู้บริหารสถานศึกษาและระหว่างเพื่อนครูด้วยกัน และยังเป็น การช่วยควบคุมมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

สำหรับการนิเทศภายในด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยอันดับที่ 1 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการให้กับครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งจะส่งผลไปสู่ผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ที่กล่าวถึงการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 บทบาทครูจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เป็นผู้กระตุ้นและสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ฉะนั้นครูในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นครุมืออาชีพที่รอบรู้ทั้งเนื้อหาวิชาการและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และสังคมไทยมีคุณภาพสามารถแข่งขันกับสังคมโลกได้สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย วิเศษกุลพรหม (2550, น.บทคัดย่อ) พบว่าด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากเพราะความก้าวหน้าของครูผู้สอนจะต้องขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยครูจะต้องปรับความคิด ปรับวิธีการทำงาน และปรับตัวให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมวิชาชีพครูในยุคปฏิรูปการศึกษา พร้อมทั้งจะต้องปรับระบบความก้าวหน้าของตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้วย

การนิเทศภายในด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยอันดับท้ายสุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากเพราะว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนช่วยให้ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะพื้นฐาน สามารถใช้กระบวนการวิจัยนำการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) และมาตรา 30 ที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับคุณากร ศรีสองเมือง (2552, น.45) กล่าวว่าวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารและครูทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันคอยประสานให้ความช่วยเหลือ ร่วมคิด ร่วมทำพร้อมกับติดตามทุกขั้นตอนของการทำวิจัยในชั้นเรียน

ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในจำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย วิเศษกุลพรหม (2550, น.บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 เปรียบเทียบตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและวิทยฐานะไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมพงษ์ เกษร (2552, น.บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในตามความคิดเห็น

ของครูและผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนถึงแม้ว่าจะมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันในด้านของการปฏิบัติงานแต่ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่การพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนและศักยภาพด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ การดำเนินการนิเทศภายในของการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการสอนหรืองานพิเศษที่ได้รับมอบหมายของครูผู้สอนแต่ละคนจากผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศ หรือแม้แต่นิเทศ ผลการปฏิบัติงานระหว่างเพื่อนครูด้วยกันเองเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มและการพัฒนาหลักสูตรไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเริญ แสงพะกาย (2550, น.บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์ 1-10 ปี ประสบการณ์ 11-20 ปี และประสบการณ์ตั้งแต่ 21 ปี ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ย่อมเห็นสภาพการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนละเอียดลึกซึ้งถึงขั้นตอน รูปแบบ และการนำผลการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาในการจัดคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย คนที่มีประสบการณ์ทำงานสั่งสม มาก่อนย่อมมีความรู้ วิธีการทำงานและมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

สรุป

1. ผลการศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามประเภทผลการดำเนินงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มและการพัฒนาหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- คุณากร ศรีสองเมือง. (2552). ระดับการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จำเนียร แสงพะกาย. (2550). การดำเนินการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ชาดูชัย วิเศษกุลพรหม. (2550). บทบาทของผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- มลิวัดย์ สมศักดิ์. (2548). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาวิทยาการวิจัย. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- สมพงษ์ เกษร. (2552). การดำเนินการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : (2547). เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเองหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3.(2554). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2554. นครศรีธรรมราช: กลุ่มนโยบายและแผน.
- อดิศักดิ์ สมบูรณ์กุล. (2553). การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนของอำเภอพัฒนานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Glickman, C.D., Gorgou, S.P., & Ross-Gorfon, J.M. (2004). **Supervision and Instructional leadership : A developmental Approach**. 4th ed. Boston : Allyn & Bacon A Viacom Company.

Krejcie, R.V. & Morgan, D. W. (1970, Autumn). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30 (30), 607-610.

การประยุกต์ใช้แนวคิดการดำเนินการวิจัยบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในงานวิจัยเชิงคุณภาพ
Applying Online Research Concepts to a Qualitative Research

แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่^{1*}

Thaenphan Senaphan Buamai^{1*}

^{1*} นิสิตปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330

^{1*} Graduate Programmers Master of Arts, Program in Human and Social Development,
Graduate School, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 08-8790-8494 และ E-mail : thaenphan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยในหัวข้อวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สหสาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม เรื่อง “พฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์และรูปแบบของการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา” มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอการประยุกต์ใช้แนวคิดการดำเนินการวิจัยบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้เทคนิควิธีการทางเน็ตโนกราฟี (Netnography) หรือการศึกษามนุษยวิทยาบนอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วย ภายในบทความจะนำเสนอด้วย 5 ส่วนดังนี้ 1) บทนำ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในบริบทสังคมสมัยใหม่ที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นการศึกษาวิจัย กลุ่มประชากรและสนามวิจัยที่หลากหลายขึ้น 2) แนวคิดเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยจะให้ความสำคัญกับเน็ตโนกราฟี หรือการศึกษามนุษยวิทยาบนอินเทอร์เน็ตของโรเบิร์ต วี. โคซิเน็ตส์ (Robert V. Kozinets) ผู้สร้างแนวคิด 3) ตัวอย่างระเบียบวิธีวิจัยในประเด็น “พฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์และรูปแบบของการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา” ซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยที่ประยุกต์เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในแนวทางเน็ตโนกราฟี 4) การประยุกต์ใช้แนวคิดการดำเนินการวิจัยบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ระหว่างแนวคิดดังกล่าวกับประเด็นการศึกษาวิจัยตัวอย่าง 5) บทสรุป จะชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดด้อยของแนวคิดดังกล่าวต่อประเด็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ บทความนี้มีส่วนช่วยเปิดมุมมองใหม่ๆ ในแวดวงการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกรณีศึกษาที่ดีให้เกิดการพัฒนากระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพใหม่ๆ ในอนาคต

คำสำคัญ : การศึกษามนุษยวิทยาบนอินเทอร์เน็ต การวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์

Abstract

The content in this academic article is extracted from the Master of Arts program in Human and Social development thesis in the topic of “Appropriate Conducts for Thai Monks and Patterns of Utilization of Internet to Promote Buddhism”. It aims to present how to apply online research concepts to a qualitative research especially in a data collecting process by taking Netnography. The article was divided into five parts; 1) A preface which emphasizes how online data collecting is necessary in a current social context. 2) Concepts of online qualitative data collecting especially Netnography created by Robert V. Kozinets. 3) Research methodology from the research topic “Appropriate Conducts for Thai Monks and Patterns of Utilization of Internet to Promote Buddhism” 4) Applying the concepts to the research; the article will illustrate how the concepts can be used in the data collecting process. And 5) A conclusion, strong and weak points will be presented. The article will be useful for a qualitative research area to develop new techniques in research fields.

Keywords : Netnography, Qualitative research, Qualitative data collection, Facebook, Website

บทนำ

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการสำคัญหนึ่งในงานวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยจะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างครบถ้วนหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับกรอบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม ข้อมูลจากสนามวิจัยที่ครบถ้วนสมบูรณ์จะช่วยให้ นักวิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงและตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างครอบคลุมและชัดเจนในทุกบริบทที่ศึกษา เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลในงานวิจัยเชิงคุณภาพที่นักวิจัยปัจจุบันเลือกใช้นั้นมีอยู่หลากหลายวิธีด้วยกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับประเด็น สนามวิจัยและกลุ่มประชากรศึกษา อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์สังคมที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ประเด็นศึกษาวิจัยสังคมมีแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น ไม่จำเป็นต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภายใต้สนามวิจัยเดิมๆ และสนามวิจัยหนึ่งในยุคปัจจุบันที่เริ่มได้รับความนิยมคือพื้นที่ “อินเทอร์เน็ต” (Internet)

“อินเทอร์เน็ต” เริ่มกลายเป็นพื้นที่สำคัญที่นักวิจัยเลือกเพื่อเสาะหาข้อมูลที่ตรงกับประเด็นและวัตถุประสงค์การวิจัย ปัจจุบันมีผลงานวิจัยหลากหลายที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางหนึ่งเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลสำคัญ รวมไปถึงเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งโดยมากจะคุ้นชินกับการสำรวจออนไลน์ (Online Survey) วิธีการเก็บข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตประกอบด้วย 2 วิธีหลัก ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เพื่อให้เข้าถึงทัศนคติหรือพฤติกรรมต่อเหตุการณ์หนึ่งๆ และ 2) การสร้างแบบสอบถามหรือแบบสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญโดยที่ผู้ตอบแบบสอบถามจำเป็นต้องอ่านรายการคำถามและตอบ ซึ่งวิธีหลังนี้เป็นที่คุ้นเคยและถูกใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการทำวิจัยบนอินเทอร์เน็ต (Russell, & Purcell, 2009, p.114)

ด้วยเหตุที่ข้อมูลเชิงคุณภาพที่มักเก็บรวบรวมได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มักไม่เป็นที่คุ้นเคย หรือยังไม่เป็นที่นิยมกระทำผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอให้เห็นว่า เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านระบบอินเทอร์เน็ตด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้นสามารถกระทำได้ เนื้อความบางตอนของบทความนี้หยิบยกมาจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต เรื่อง “พฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์และรูปแบบในการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา” เพื่อผู้ที่สนใจจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในงานศึกษาวิจัยของตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ในงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะงานศึกษาวิจัยมานุษยวิทยาการเก็บรวบรวมได้ข้อมูลมาครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ตัวผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดที่มีส่วนกำหนดความสำเร็จข้อมูลเหล่านั้นจะได้มาจากการลงไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ที่นักวิจัยเรียกว่า “สนามวิจัย” ยิ่งปรากฏการณ์ทางสังคมเกิดใหม่หรือมีความซับซ้อนมากขึ้นเท่าไร สนามวิจัยก็จะหลากหลายยิ่งขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปด้วยเท่านั้น ในยุคปัจจุบัน การศึกษาวิจัยลักษณะนี้ไม่อาจเกิดขึ้นบนสนามวิจัยดังเช่นที่เคยปฏิบัติมาแต่เดิมอีกแล้ว สนามวิจัยรูปแบบใหม่ๆ ส่งผลให้เกิดระเบียบวิธีหรือเทคนิคใหม่ๆ ตามมาด้วย กระบวนการวิจัยเกิดความเปลี่ยนแปลงไปบ้างโดยเฉพาะในงานศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยา (Kozinets, 2010, pp.62-63)

“อินเทอร์เน็ต” ได้กลายเป็นสนามวิจัยรูปแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมและเริ่มสนใจศึกษากันอย่างแพร่หลายในยุคปัจจุบัน มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยที่ดำเนินการอยู่บนอินเทอร์เน็ต ซึ่งแนวคิดเน็ตโนกราฟี (Netnography) หรือ “การศึกษามานุษยวิทยานบนอินเทอร์เน็ต” ของโรเบิร์ต วี. โคซิเน็ตส์จะช่วยสร้างความกระจ่างได้เป็นอย่างดี (ศิวกฤทธิ พงศกรรังศิลป์ และธีรบุษ พุคคัตศรีกิจ, 2555, น.57-92)

เน็ตโนกราฟีหรือการศึกษามานุษยวิทยานบนอินเทอร์เน็ตคือการวิจัยด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมผ่านสนามวิจัยอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญทางมานุษยวิทยา วัฒนธรรมและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เป็นสาธารณะ (Kozinets, 2010, p.60) โดยมี 5 ขั้นตอนสำคัญ คือ 1) การตั้งคำถามวิจัยโดยคำนึงถึงฉากสังคมที่เน็ตโนกราฟีจะช่วยให้เข้าถึงข้อมูลสำคัญได้ 2) การระบุสังคมออนไลน์ (Social Network) ที่เหมาะสมกับประเด็นการวิจัย 3) การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม 4) การวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความซ้ำไปมาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากข้อค้นพบ และ 5) การนำเสนอผลการวิจัยและผลการอภิปรายจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Kozinets, 2010, p.61) จากขั้นตอนดังกล่าวทำให้เห็นว่าเน็ตโนกราฟีหรือการศึกษามานุษยวิทยานบนอินเทอร์เน็ตมีส่วนคล้ายคลึงและคาบเกี่ยวอยู่กับการวิจัยทางมานุษยวิทยา (Ethnography) อยู่มาก

นักวิชาการบางท่านอาจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามานุษยวิทยานบนอินเทอร์เน็ตมากนัก เนื่องจากมองว่าสังคมออนไลน์นั้นอาจไม่มีคุณค่าของวัฒนธรรมใดๆ ให้ศึกษา (Hine, 2000 อ้างถึงใน Kozinets, 2010, p.63) อย่างไรก็ตามโรเบิร์ต วี. โคซิเน็ตส์มองว่าภายใต้เงื่อนไขเฉพาะบางประการการศึกษามานุษยวิทยานบนอินเทอร์เน็ตนั้นจำเป็นต่อการศึกษาในบางประเด็น ขึ้นอยู่กับคำถามและ

วัตถุประสงค์การวิจัย เน้นโนกรافیจึงอาจถูกพิจารณาเป็นเพียงเทคนิคหรือเครื่องมือหนึ่งเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือในอีกแง่หนึ่งอาจมองว่าเป็นส่วนย่อยภายใต้การศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยา (Kozinets, 2010, p.63)

อย่างไรก็ดี สำหรับผู้วิจัยที่จะเลือกเน็ตโนกรافیหรือการศึกษามานุษยวิทยานอนอินเทอร์เน็ตมาเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาวิจัย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแยกให้ได้ว่าลักษณะการศึกษาวิจัยของตนนั้นอยู่บน “Online Communities” หรือ “Communities Online” ซึ่งการศึกษานบน “Online Communities” นั้น จะให้ความสำคัญกับการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสังคมและวัฒนธรรมของสังคมออนไลน์ต่างๆ เช่น ในประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางภาษา กราฟิกหรือสัญลักษณ์ที่ใช้บนสังคมออนไลน์นั้นๆ ในทางตรงข้าม การเข้าไปศึกษาใน “Communities Online” กลับให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันบนเครือข่าย (Network) ที่อาจนำไปสู่ทัศนคติหรือพฤติกรรมหนึ่งๆ ผู้ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันนั้นอาจอยู่ในสถานะสมาชิกของกลุ่มที่มีความสนใจในประเด็นเดียวกัน ตัวอย่างเช่นกลุ่มแฟนคลับ (Fan Clubs) ต่างๆ Netnography อาจจะเหมาะกับการศึกษานบน “Online Communities” มากกว่า อย่างไรก็ตาม เน็ตโนกรافیก็ยังคงสามารถเป็นส่วนสนับสนุนที่ดีในฐานะเทคนิควิธีการหรือเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลบน “Communities Online” (Kozinets, 2010, pp.63-65)

ในเชิงเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลบนสนามวิจัยอินเทอร์เน็ต นอกจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมแล้ว การสัมภาษณ์ก็เป็นอีกหนึ่งเทคนิคสำคัญที่ช่วยให้เข้าถึงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลต่อสถานการณ์หนึ่งๆ ที่กำลังสนใจศึกษา จุดประสงค์หลักสำคัญของการสัมภาษณ์คือ การวางนักวิจัยลงไปในการสนทนาโดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์บนสนามวิจัยอินเทอร์เน็ตอาจใช้ได้ทั้งแบบกึ่งโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้างแบบกึ่งโครงสร้างนั้นจะวางแนวคำถามเอาไว้ก่อนแล้วประเมินความสามารถของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการตอบคำถามนั้นๆ ล่วงหน้า ซึ่งการสัมภาษณ์แบบนี้ผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้คุมแนวทางสัมภาษณ์เนื่องจากต้องดำเนินไปตามคำถามเฉพาะที่สร้างไว้ ซึ่งจะตรงข้ามกับการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างที่ต้องยึดผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญในการตั้งคำถามต่อเนื่องต่อไป การสัมภาษณ์ลักษณะนี้ผู้สัมภาษณ์ใช้เพียงคำถามปลายเปิด 2-3 คำถามเท่านั้น คำตอบที่ได้จะหลากหลายและขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้ตอบแต่ละคน สำหรับการศึกษานบนสนามวิจัยอินเทอร์เน็ต การส่งสารทันที (Instant Messaging: IM) อาจสามารถนำมาใช้เพื่อการสัมภาษณ์ได้ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยบนอินเทอร์เน็ตยังเชื่ออีกว่า การพัฒนาระบบเสียงหรือวิดีโอออนไลน์ในอนาคต จะช่วยให้การสัมภาษณ์กระทำได้ง่ายขึ้นและยังเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้พบปะผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว (Face-to-Face Interviews) อย่างหลากหลายยิ่งขึ้น (Anderson, & Kanuka, 2003 อ้างถึงใน Russell, & Purcell, 2009, pp.114-115)

ตัวอย่างระเบียบวิธีวิจัยของการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์และรูปแบบของการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา”

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์และรูปแบบการใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้

อินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมต่อกรอบพระธรรมวินัยและความเป็นสมณเพศของพระสงฆ์ และ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ ที่สอดคล้องกับการแสดงบทบาทหน้าที่ของพุทธสาวก และบทบาทหน้าที่ตามที่สังคมไทยในปัจจุบันคาดหวัง

นอกเหนือการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Source) แล้ว การศึกษาวิจัยประเด็นนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากสนามวิจัยอินเทอร์เน็ตโดยวิธีวิธีการทาง Netnography เป็นแนวทางสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมหนุนเสริมด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยจำแนกสนามวิจัยออกเป็น 2 ประเภทตามรูปแบบการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตของพระสงฆ์ที่พบได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนี้

เว็บไซต์ (Website) ซึ่งเป็นสนามวิจัยที่ให้ข้อเท็จจริงในระดับสถาบันกล่าวคือ ไม่สามารถวิเคราะห์ในเชิงปัจเจกหรือลงลึกไปถึงระดับบุคคลได้ การศึกษาเว็บไซต์มุ่งศึกษาให้เห็นหน้าที่หลักทั้ง 4 หน้าที่ของแต่ละเว็บไซต์ คือ 1) การสื่อสาร 2) การศึกษา 3) การพาณิชย์ และ 4) การบันเทิง ด้วยการวิเคราะห์จากรูปแบบบริการและเนื้อหาที่ปรากฏบนเว็บไซต์ว่ามีส่วนทำให้หน้าที่เหล่านั้นโดดเด่นขึ้นมาได้อย่างไร นอกเหนือจากการวิเคราะห์ให้เห็นหน้าที่หลักที่ชัดเจนแล้ว ความเคลื่อนไหวบนเว็บไซต์จากการสังเกตการถามตอบกระทู้เว็บบอร์ด การปรับปรุงหน้าเว็บไซต์ ยังเป็นอีกหนึ่งส่วนสำคัญที่ทำให้มองเห็นว่าเว็บไซต์เหล่านั้นยังคงเป็นที่นิยมเลือกใช้บริการกันอย่างแพร่หลายอยู่หรือไม่ และอาจสามารถช่วยทำนายอนาคตการใช้เว็บไซต์ว่าจะมีแนวโน้มถูกแทนที่ด้วยโซเชียลเน็ตเวิร์คเกิดใหม่อื่นๆ ได้หรือไม่ อย่างไร

เว็บไซต์ที่เลือกนำมาศึกษานั้น พิจารณาด้วย 3 เกณฑ์สำคัญคือ 1) การเป็นเว็บไซต์ที่ยังคงมีความเคลื่อนไหวต่อเนื่อง 2) การเป็นเว็บไซต์ที่เริ่มไม่ปรากฏความเคลื่อนไหว และ 3) การเป็นเว็บไซต์ที่ไม่มีความเคลื่อนไหว ซึ่งใช้พื้นที่ศึกษาเพื่อทดลองการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 2 เขตจังหวัดคือ จังหวัดนนทบุรีและจังหวัดสมุทรปราการ ด้วยเหตุผลที่ว่าทั้ง 2 จังหวัดนี้มีการแพร่กระจายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับสูงเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร แต่แตกต่างกับกรุงเทพมหานครตรงที่ทั้ง 2 จังหวัดนั้นสามารถสะท้อนภาพความหลากหลายเชิงกายภาพได้ดีกว่า เช่น ความเป็นเมืองแบบเมืองมหานคร เมืองนคร เมืองหรือเมืองระดับตำบล ตลอดจนความเป็นเขตเมืองอุตสาหกรรมหรือเมืองเกษตรกรรม เป็นต้น เงื่อนไขการศึกษายกเว้นกำหนดขอบเขตการรวบรวมเว็บไซต์ได้ทั้งสิ้น 16 เว็บไซต์ แยกเป็นจังหวัดละ 8 เว็บไซต์

สนามวิจัยเว็บไซต์จะช่วยสะท้อนรูปแบบการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา บทบาทของเว็บไซต์เพื่อการเผยแผ่หลักธรรมและกิจกรรมพระพุทธศาสนา และแนวโน้มความนิยมหรือแนวโน้มการถูกแทนที่ด้วยโซเชียลเน็ตเวิร์คเกิดใหม่ต่างๆ

เฟสบุ๊ก (Facebook) เป็นสนามวิจัยที่ให้ข้อเท็จจริงในระดับปัจเจกบุคคล กล่าวคือสามารถวิเคราะห์ลงลึกในระดับพฤติกรรมส่วนบุคคลได้ การศึกษาผ่านเฟสบุ๊ก มุ่งวิเคราะห์ให้เห็นหน้าที่หลักทั้ง 4 หน้าที่ของแต่ละบัญชีเฟสบุ๊ก คือ 1) การสื่อสาร 2) การศึกษา 3) การพาณิชย์ และ 4) การบันเทิง ด้วยการวิเคราะห์จากพฤติกรรมการใช้งานของพระสงฆ์เป็นเจ้าของบัญชีเฟสบุ๊ก โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ทั้งกึ่งโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างต่อการโพสต์สเตตัสข้อความ รูปภาพหรือลิงค์ การเพิ่มรูปภาพ

ลงสู่อัลบั้ม การสนทนาตามเวลาจริง (Real Time) ผ่านกล่องข้อความ การเล่นเกมหรือแอปพลิเคชันต่างๆ
ระยะเวลา ช่วงเวลาและความถี่ที่ปรากฏตัวบนเฟสบุ๊ก รวมไปถึงภาษาที่ใช้โต้ตอบบนเฟสบุ๊ก

การพิจารณาบัญชีเฟสบุ๊กเพื่อเลือกมาศึกษาวิเคราะห์นั้น พิจารณาจากคุณสมบัติของพระสงฆ์ที่
เหมาะสมต่อประเด็นวิจัย ดังนี้

คุณลักษณะทั่วไป ต้องเป็นพระสงฆ์ในเขตจังหวัดนนทบุรีและสมุทรปราการที่มีบัญชีผู้ใช้เฟสบุ๊ก
และมีความเคลื่อนไหวในระบบอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบและการใช้
งานเฟสบุ๊ก นอกจากนี้ต้องใช้งานตามรูปแบบบริการที่มีอยู่บนเฟสบุ๊กอย่างหลากหลาย เช่น การตั้งสถานะ
การนำเสนอและแชร์รูปภาพหรือข้อความ การระบุสถานที่ปัจจุบัน (Check - in) การเล่นเกม เป็นต้น

คุณสมบัติเฉพาะ จะพิจารณาจากการให้ความร่วมมือที่ดี ซึ่งวัดได้จากการโต้ตอบบทสนทนากับ
ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ต้องมีความโดดเด่นในด้านใดด้านหนึ่งต่อไปนี้ 1) มีความรู้ด้านเทคโนโลยี
อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร 2) มีความรู้ทางธรรม สามารถแนะนำแหล่ง
สืบค้นเกี่ยวกับหลักธรรมต่อได้ สามารถเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คได้ 3) มีความรู้เชิงวิชาการ
โดยวัดจากความรู้ทางโลก สามารถแนะนำแหล่งสืบค้นประเด็นวิชาการต่างๆ ต่อได้ สามารถเผยแพร่
ข้อมูลเชิงวิชาการผ่านสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์คได้ และ 4) เป็นพระสงฆ์ที่ใช้เฟสบุ๊กหรือโซเชียลเน็ตเวิร์คอื่นๆ
เพื่อความบันเทิงหรือวัตถุประสงค์อื่นๆ ที่นอกเหนือออกไป เช่น เล่นเกม เล่นแอปพลิเคชันยอดนิยม
 เป็นต้น

การเลือกกลุ่มเป้าหมายบนเฟสบุ๊กได้ประยุกต์ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling)
และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เข้ามาเพื่อให้สามารถเข้าถึงแต่ละบัญชีผู้ใช้
เฟสบุ๊กได้ เริ่มต้นจากการค้นหาพระสงฆ์ที่มีบัญชีผู้ใช้เฟสบุ๊กจากระบบการค้นหาเพื่อนบนเฟสบุ๊ก (Search)
ด้วยการใส่คำสำคัญ เช่น พระมหา พระครู พระสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรีหรือจังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น
เมื่อพบพระสงฆ์รูปแรกแล้ว จะอาศัยรายชื่อเพื่อน (Friend List) เสาะหาพระสงฆ์รูปอื่นๆ ต่อไปตาม
คุณสมบัติที่ต้องการ นอกจากนี้อีกส่วนหนึ่งยังได้จากคำแนะนำโดยตรงของพระสงฆ์บางรูปภายหลังจาก
การสนทนา สามารถรวบรวมบัญชีเฟสบุ๊กของพระสงฆ์กลุ่มเป้าหมายได้ทั้งสิ้น 8 บัญชี แยกเป็นเขต
จังหวัดละ 4 บัญชีเท่าๆ กัน

สนามวิจัยเฟสบุ๊กนี้จะช่วยสะท้อนให้เห็นอีกหนึ่งรูปแบบของการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต
เพื่อกิจการพระพุทธศาสนา บทบาทของโซเชียลเน็ตเวิร์คส่วนบุคคลเพื่อการเผยแพร่หลักธรรมและ
กิจกรรมพระพุทธศาสนา และแนวโน้มความนิยมหรือแนวโน้มการเข้าไปแทนที่รูปแบบการใช้งานเดิม

สำหรับขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะแรก ขึ้นเก็บข้อมูลอย่างเข้มข้นและสร้างความสัมพันธ์ โดยใช้เวลาอยู่บนเฟสบุ๊ก ตลอด
24 ชั่วโมง เป็นเวลา 14 วันเต็ม ผู้วิจัยเริ่มทำความรู้จักกับพระสงฆ์บนเครือข่ายเฟสบุ๊ก มีการสนทนา
อย่างสม่ำเสมอ ขั้นตอนนี้จะทำให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่ตรงตามคุณสมบัติที่ต้องการ เนื่องจากข้อมูลเบื้องต้น
ที่เก็บได้นั้นจะเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาประเมินและพิจารณาว่าเข้าข่ายคุณสมบัติข้อใด ตรงตามที่ต้องการ
หรือไม่ นอกจากนี้ยังสามารถนำสถิติจากการบันทึกระยะเวลา ช่วงเวลาและความถี่ที่ปรากฏตัวบนเฟสบุ๊ก
มาวางแผนเพื่อความเหมาะสมด้านเวลาในการเก็บข้อมูลระยะสองได้อีกด้วย ในระยะเวลา 2 สัปดาห์นี้

ผู้วิจัยได้สร้างทีมสังเกตขึ้นจำนวน 3 คน แบ่งเวลากันรับผิดชอบผลัดเปลี่ยนกันไป ในแต่ละวันนั้น ผู้สังเกตจะต้องทำบันทึกประจำวันและกรอกข้อมูลที่สังเกตได้ลงบนแบบบันทึกการสังเกต ประเด็นสำคัญสำหรับการสังเกตคือ การโพสต์สเตตัสข้อความ รูปภาพหรือลิงก์ การเพิ่มรูปภาพลงสู่อัลบั้ม การสนทนาตามเวลาจริงผ่านกล่องข้อความ การเล่นเกมหรือแอปพลิเคชันต่างๆ ระยะเวลา ช่วงเวลา และความถี่ที่ปรากฏตัวบนเฟสบุ๊ก รวมไปถึงภาษาที่ใช้โต้ตอบบนเฟสบุ๊ก

ระยะสอง ขึ้นเก็บข้อมูลตามธรรมชาติการใช้งานเฟสบุ๊กของพระสงฆ์กลุ่มเป้าหมาย ระยะนี้ผู้วิจัยใช้เวลา 4 เดือนสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสร้างทีมเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้นจำนวน 3 คน เช่นกัน แต่ละคนจะมีบัญชีเฟสบุ๊กของตนเองเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล มีแนวทางการเข้าถึงข้อมูลตามคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลและขอบเขตการแสดงบทบาทที่แตกต่างกัน ในระยะนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายถือว่าสำคัญมากและเป็นกุญแจสำคัญในการได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลจำเป็นต้องใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ทั้งแบบกึ่งโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างบ่อยครั้งขึ้นควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้นั้นยังคงอยู่ในประเด็นเดียวกับระยะแรก คือ การโพสต์สเตตัสข้อความ รูปภาพหรือลิงก์ การเพิ่มรูปภาพลงสู่อัลบั้ม การสนทนาตามเวลาจริงผ่านกล่องข้อความ การเล่นเกมหรือแอปพลิเคชันต่างๆ ระยะเวลา ช่วงเวลาและความถี่ที่ปรากฏตัวบนเฟสบุ๊ก รวมไปถึงภาษาที่ใช้โต้ตอบบนเฟสบุ๊ก แต่ลักษณะข้อมูลที่ได้มานั้นจะลึกกว่าในระยะแรก ทั้งนี้บันทึกประจำวันและแบบบันทึกการสังเกตยังคงจำเป็นมากต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะนี้

ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) การวิเคราะห์ข้อมูลจะเกิดขึ้นในทุกๆ ระยะของการวิจัย และจะตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาเป็นระยะๆ ด้วยเทคนิคการตรวจสอบสามเส้าทั้งในแง่ข้อมูลและวิธีการ การวิเคราะห์ข้อมูลจะยิ่งเข้มข้นขึ้นเมื่อมีข้อมูลครบถ้วน โดยจะนำข้อมูลที่ได้อามาจำแนกหาความเหมือนและความแตกต่างภายใต้วัตถุประสงค์การวิจัย ภายหลังกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้น จะนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ มาเป็นส่วนสนับสนุนการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย และนำไปสู่การสร้างข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์และรูปแบบในการใช้ประโยชน์อินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา

การประยุกต์ใช้แนวคิดการดำเนินการวิจัยบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมที่เหมาะสมของพระสงฆ์และรูปแบบของการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา”

งานวิจัยเรื่องดังกล่าว มุ่งให้ความสนใจกับ 2 ประเด็นสำคัญคือ 1) ในเชิงเนื้อหาที่จะเป็นบรรทัดฐานเบื้องต้นสำหรับการพิจารณาความเหมาะสมเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในหมู่พระสงฆ์ไทย และ 2) ในเชิงระเบียบวิธีวิจัยที่ประยุกต์แนวคิดการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งในบทความนี้จะมุ่งนำเสนอเฉพาะประเด็นหลังเป็นหลัก โดยเฉพาะขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

หลังจากทำความเข้าใจขั้นตอนต่างๆ ของระเบียบวิธีทางเน็ตโนกราฟีพบว่าไม่แตกต่างกับการออกแบบการวิจัยในงานวิจัยเชิงคุณภาพมากนัก การคำนึงถึงรูปแบบสนามวิจัยว่าอยู่ในรูปแบบ “Online Communities” หรือ “Communities Online” และการออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลบนเครือข่าย

ว่าควรมีกระบวนการเข้าถึงข้อมูลที่เหมาะสมได้อย่างไรถือเป็นส่วนที่ควรตระหนักและให้ความสำคัญ การระบุให้ได้ว่าสนามวิจัยภายใต้ประเด็นที่กำลังศึกษาอยู่ในรูปแบบใดนั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์ตามโมทีสน์ที่โรเบิร์ต วี. โคซิเน็ตส์จำแนกไว้

งานวิจัยภายใต้ประเด็นดังกล่าว ดำเนินการอยู่บนสนามวิจัยอินเทอร์เน็ตรูปแบบ “Communities Online” ที่ได้สนใจตัวสังคมและวัฒนธรรมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นหลัก หากแต่มุ่งสนใจพฤติกรรมส่วนบุคคล ปฏิสัมพันธ์ การปรากฏตัวบนเครือข่ายและลักษณะเนื้อหาจากการโต้ตอบระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายต่างหาก ซึ่งสิ่งที่สนใจเหล่านั้นต่างต้องอาศัยการประยุกต์หลักการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจากงานวิจัยมานุษยวิทยามาใช้ทั้งสิ้น (Kozinets, 2010, pp.74-75) เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงนำไปสู่การที่ระเบียบวิธีทางเน็ตโนกราฟีจะเป็นได้เพียงส่วนสนับสนุนหนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น ไม่สามารถใช้เป็นวิธีการหลักในการดำเนินการวิจัยได้ ดังนั้นระเบียบวิธีวิจัย จึงจำเป็นต้องผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีการทางเน็ตโนกราฟี ตามที่โรเบิร์ต วี. โคซิเน็ตส์ระบุไว้ (Kozinets, 2010, p.65) อาจกล่าวได้ว่างานวิจัยประเด็นนี้ยึดระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก แต่จะใช้วิธีทางเน็ตโนกราฟีเป็นแนวทางเสริมในการเก็บรวบรวมข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ในส่วนขั้นตอนการออกแบบการวิจัยนั้น เริ่มต้นจากการตั้งคำถามการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาให้เป็นประเด็นศึกษาวิจัย ในขั้นตอนนี้การหาความเชื่อมโยงระหว่างปรากฏการณ์สังคมที่กำลังสนใจกับปัจจัยหรือมูลเหตุที่คาดว่ามีผลต่อปรากฏการณ์สังคม ทั้งในแง่การทำให้เกิดพลวัตปรากฏการณ์ ผู้แสดง (Actors) ถือว่าเป็นส่วนที่ทำทนายอย่างยิ่ง จินตนาการจะถูกนำมาใช้อย่างมากเพื่อการสร้างกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) เนื่องจากสนามวิจัยอินเทอร์เน็ตอาจยังไม่เป็นที่คุ้นเคยในหมู่นักวิจัยทั่วไป งานวิจัยด้วยวิธีการนี้อาจจะยังมีไม่มากนัก ดังนั้นการหาตำรา หนังสือ เอกสารหรือผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีแนวทางการศึกษาวิจัยลักษณะเดียวกันให้ได้ จึงถือเป็นกรณีศึกษาที่มีประโยชน์สูงสุด การทบทวนข้อมูลทุติยภูมิเหล่านี้จะทำให้ผู้วิจัยสามารถคำนึงถึงฉากสังคมต่างๆ ได้ครอบคลุมทั้งในสังคมออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) ทำให้สามารถช่วยให้ระบุสนามวิจัยที่เหมาะสมสำหรับประเด็นการวิจัย ในขั้นตอนต่อไป ในขั้นตอนนี้การศึกษาวิจัยประเด็นดังกล่าวเริ่มมุ่งให้ความสนใจสนามวิจัย 2 ลักษณะ คือ 1) สนามวิจัยที่สะท้อนธรรมชาติพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตจริง และ 2) สนามวิจัยที่สะท้อนรูปแบบการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

เมื่อออกแบบการวิจัยเสร็จสิ้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นแนวทางสำคัญ ในการดำเนินการศึกษาวิจัย ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยจำเป็นต้องเลือกสนามวิจัยออนไลน์ที่ชัดเจนให้ได้โดยต้องตระหนักว่าลักษณะสนามวิจัยใดสะท้อนข้อมูลหรือประเด็นสนใจใดเป็นสำคัญ สำหรับงานวิจัยนี้ สนามวิจัย 2 ลักษณะที่สะท้อนธรรมชาติพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตจริง รวมถึงสะท้อนรูปแบบการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบัน คือ 1) เฟสบุ๊ก (ระดับปัจเจกบุคคล) และ 2) เว็บบอร์ด (ระดับสถาบัน) นอกเหนือจากเหตุผลเฉพาะซึ่งยึดตามลักษณะข้อมูลที่ต้องการแล้ว สนามวิจัยทั้งสองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเฟสบุ๊ก ยังมีคุณสมบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับคำแนะนำของโรเบิร์ต วี. โคซิเน็ตส์ ว่าด้วยคุณลักษณะของสังคมออนไลน์ที่พึงประสงค์สำหรับการเลือกมาเพื่อดำเนินการศึกษาวิจัย คือ 1) มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาวิจัย ซึ่งต้องพิจารณาว่าสังคมออนไลน์เหล่านั้นเกี่ยวเนื่องกับประเด็นที่กำลัง

ศึกษาวิจัยอย่างไร 2) มีความเคลื่อนไหวต่อเนื่อง โดยต้องตระหนักว่าสังคมออนไลน์เหล่านั้นยังเปิดให้สมาชิกได้สื่อสารกันอย่างเป็นปกติและเป็นปัจจุบันหรือไม่ 3) มีปฏิสัมพันธ์กันภายใต้เครือข่าย ผู้วิจัยต้องคำนึงว่าสังคมออนไลน์เหล่านั้นยังคงมีสมาชิกที่ปฏิสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ 4) มีช่องทางให้ติดต่อสื่อสารที่เป็นรูปธรรม อาจต้องคำนึงถึงช่องทางหรือรูปแบบการสื่อสารในระดับมวลชนภายในเครือข่ายสังคมออนไลน์นั้น 5) มีความหลากหลาย สมาชิกในสังคมออนไลน์นั้นมีจำนวนและความหลากหลายมากพอหรือไม่ และ 6) สามารถเป็นแหล่งข้อมูลที่สมบูรณ์ โดยอาจประมาณการว่าสังคมออนไลน์ที่เลือกนั้นจะให้ข้อมูลได้เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ต่อไปได้หรือไม่ (Kozinets, 2010, pp.89-90)

ขั้นตอนต่อมาคือขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ลักษณะข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในแนววิธีการทางเน็ตโนกราฟีตามทีโรเบิร์ต วี. โคซิเน็ตส์จำแนกไว้มีอยู่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Archival Netnography Data) ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่ผู้เก็บรวบรวมสามารถบันทึกไว้เพื่อหาร่องรอยต่างๆ บนสังคมออนไลน์ที่กำลังศึกษา เช่น ข้อความที่ถูกโพสต์ไว้รูปภาพบนสังคมออนไลน์ เสียงหรือวิดีโอต่างๆ เป็นต้น 2) ข้อมูลที่ไม่ได้อยู่ในรูปตัวอักษร (Non-Textual Cultural Data) ซึ่งหมายถึงข้อมูลในรูปของรูปภาพวาด ภาพถ่าย วิดีโอ เสียง กราฟิก สัญลักษณ์ เป็นต้น และ 3) ข้อมูลจากการสืบเสาะค้นหา (Elicited Netnography Data) ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่ผู้เก็บรวบรวมได้จากการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงบนสนามวิจัยออนไลน์ ส่วนใหญ่จะเป็นผลมาจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Kozinets, 2010, pp.104-109) การจัดเก็บข้อมูลที่ได้นั้นสามารถทำได้ทั้งในรูปของการดึงเฉพาะตัวอักษรออกมาแล้วบันทึกไว้เพื่ออ่าน (Text - Readable Files) หรือการบันทึกภาพหน้าจอทั้งหมดไว้ (Captured Screen Images) ก็ได้ (Kozinets, 2010, p.116) การออกแบบกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นไม่มีสูตรสำเร็จว่าต้องรวบรวมด้วยแนวทางหรือวิธีการใด ถือเป็นทักษะและเทคนิคที่ผู้วิจัยพึงพิจารณาด้วยตัวเองจากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและประสบการณ์ตรงส่วนบุคคล รวมทั้งความสามารถในการประยุกต์แนวทางและวิธีการนั้นให้เหมาะสมกับประเด็นการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ในงานวิจัยประเด็นนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับข้อมูลทั้งสามลักษณะ มีการบันทึกข่าวสารประชาสัมพันธ์ รูปภาพกิจกรรม บทความธรรมะ เสียงธรรม บทสนทนาที่กระทำกันอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงระยะเวลา ช่วงเวลา และความถี่ที่ปรากฏตัวบนเฟสบุ๊ก ทั้งหมดถูกจัดเก็บไว้ทั้งในรูปแบบการดึงเฉพาะตัวอักษรแล้วบันทึกไว้และการบันทึกภาพหน้าจอทั้งหมดไว้ ผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับการทำบันทึกสนามและแบบบันทึกการสังเกต และเนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการเป็นทีมซึ่งมีจำนวนสามคน สามบัญชี ผู้วิจัยจึงได้สร้างบัญชีกูเกิ้ล ไดรฟ์ (Google Drive) ขึ้นมาเพื่อเป็นพื้นที่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน โดยเมื่อแต่ละคนเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ก็จะนำข้อมูลที่ได้นำมาเก็บไว้บนพื้นที่กูเกิ้ล ไดรฟ์ โดยสมาชิกสามารถเข้ามาดูข้อมูลหรือแก้ไขข้อมูลได้ตลอดเวลา ดังนั้นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะถูกนำเสนอต่อกันอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัยนั้น จากการศึกษาวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางเน็ตโนกราฟีพบว่าไม่มีความแตกต่างกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมากนัก ดังนั้นจึงวิเคราะห์ภายใต้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก การวิจัยประเด็นดังกล่าวอาศัยการตีความข้อมูลแบบอุปนัย ข้อมูลที่ได้จากทีมเก็บข้อมูลจะถูกนำมาจำแนกหาความเหมือนและความต่าง เมื่อได้ข้อเท็จจริงมาแล้วก็จะนำไปอภิปราย

ควบคู่กับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนการจำแนกความเหมือนและความต่าง ข้อมูลที่ได้จากทีมเก็บข้อมูลทั้งสามบัญชี ซึ่งมีแนวทางเข้าถึงข้อมูลต่างพฤติกรรมและต่างบทบาทกันนั้น ถือว่าสำคัญอย่างมาก ข้อมูลสามลักษณะเสมือนเป็นการช่วยตรวจสอบข้อมูลตามเทคนิคการตรวจสอบสามเส้าอย่างอัตโนมัติ ข้อมูลที่ถูกนำเสนอขึ้นนั้นครอบคลุมทุกๆ ลักษณะข้อมูลตามที่โรเบิร์ต วี. โคซิเน็ตส์ได้แบ่งประเภทไว้ ตัวอย่างข้อค้นพบต่อไปนี้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่นำเสนออย่างยิ่งจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ซึ่งสะท้อนประโยชน์การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการทางเน็ตโนกราฟีได้เป็นอย่างดี

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ออนไลน์ ดูเหมือนว่าการเปิดเผยสถานภาพบทบาท และตัวตนที่ชัดเจนมีผลต่อคำตอบและการให้ความร่วมมือ เพศหญิงและสถานภาพนิสิตนักศึกษา มักได้รับความร่วมมือมากกว่าลักษณะอื่นๆ อย่างไรก็ตามข้อควรระวังอย่างหนึ่งคือ ข้อมูลที่ได้อาจไม่ครบถ้วนหรือมีบางส่วนที่ถูกปิดในกรณีที่ถูกเก็บรวบรวมข้อมูลแสดงตัวในสถานภาพที่เป็นทางการมากเกินไป ข้อเท็จจริงที่ได้สามารถสะท้อนพฤติกรรมและมูลเหตุของพระสงฆ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดี ทั้งในแง่ที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ข้อมูลส่วนบุคคลเบื้องต้นที่ปรากฏบนเฟสบุ๊กยังช่วยให้มองเห็นเหตุปัจจัยหรือมูลเหตุของพฤติกรรมเหล่านั้นได้อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นอายุ พักวัด เครือข่ายเพื่อนบนสังคมออนไลน์และรสนิยม เป็นต้น ดังกรณีพระสงฆ์วัยหนุ่มที่เปิดรับบริการเฟสบุ๊กมาก่อนบวชและมีเครือข่ายเพื่อนบนสังคมออนไลน์ที่หลากหลาย มักมีแนวโน้มที่จะใช้เฟสบุ๊กไปในทางบันเทิง การวิเคราะห์ภาษาที่พระสงฆ์ใช้กันบนเฟสบุ๊กยังทำให้มองเห็นลักษณะการใช้ของบุคคลกลุ่มนี้ โดยพบว่าเมื่ออยู่ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนต่างๆ ลักษณะภาษาที่ใช้จะอยู่ในรูปแบบทางการ ในขณะที่เมื่ออยู่ในบริบททั่วไปไม่มีเนื้อความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอน ภาษาที่ใช้จะลดระดับลงมาเป็นกึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และบ่อยครั้งที่ปรากฏภาษาเฉพาะกลุ่ม เช่น “จุงเบย” “เต๋ว” และ “อือ” เป็นต้น

อีกส่วนสำคัญที่ทำให้งานศึกษาวิจัยประเด็นนี้มีข้อมูลมากพอและข้อมูลเหล่านั้นเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์คือ พื้นที่สังคมออนไลน์นั้นเอื้อให้พระสงฆ์พบปะผู้คนจากโลกภายนอกในอีกรูปแบบการปฏิสัมพันธ์หนึ่ง ที่ไม่ติดอยู่กับกรอบประเพณีเดิมๆ พระสงฆ์มั่นใจและกล้ามากขึ้นที่จะแสดงทรรศนะอย่างเสรีต่อปรากฏการณ์สังคมที่หลากหลาย ซับซ้อนและร่วมสมัยบนสังคมออนไลน์นี้ เพราะไม่จำเป็นต้องเผชิญหน้าและง่ายต่อการปิดตัวตน ด้วยเหตุนี้จึงอาจช่วยลดความกดดันและความกังวลจากการคาดหวังของสังคมต่อบทบาทพระสงฆ์เชิงอุดมคติ (Ideal Role) บางกิจกรรมที่พระสงฆ์ไม่อาจกระทำได้เลยในอดีต กลับสามารถกระทำได้ง่ายขึ้นบนโลกออนไลน์แม้ว่าจะกำลังอยู่บนความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอยู่บ้างก็ตาม ดังกรณีที่มีพระสงฆ์วัยหนุ่มบางรูปใช้เฟสบุ๊กเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก ซึ่งการศึกษาวิจยบนเฟสบุ๊กพบว่า พระสงฆ์ลักษณะนี้ใช้เวลาอย่างเป็นทางการเพื่อเล่นเกมที่เปิดให้บริการบนเฟสบุ๊ก รวมถึงแอปพลิเคชันยอดนิยมในหมู่วัยรุ่นด้วย จะอยู่บนระบบเป็นระยะเวลาโดยเฉลี่ยมากถึงประมาณ 9 - 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ด้วยความถี่โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 12 ครั้งต่อสัปดาห์ ทั้งระยะเวลาโดยเฉลี่ยและความถี่โดยเฉลี่ยนั้นจัดว่าเป็นจำนวนความถี่ที่สูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพระสงฆ์ลักษณะอื่นๆ สำหรับช่วงเวลาที่พบพระสงฆ์ลักษณะนี้ได้บ่อยคือ เวลาตั้งแต่ 20.01 - 24.00 น.

นอกจากด้านพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ออนไลน์แล้ว ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์นั้นยังสะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตของพระสงฆ์เพื่อกิจการพระพุทธศาสนาอีกด้วย โดยพิจารณาจากหน้าที่หลักของรูปแบบการใช้งานเป็นสำคัญ ซึ่งทั้งเฟสบุ๊กและเว็บไซต์วัดต่างก็มีหน้าที่หลักโดยตัวเองคือหน้าที่ด้านการสื่อสาร แต่เมื่อพิจารณาเพิ่มเติมถึงลักษณะการใช้งานและเนื้อหาสาระที่ปรากฏ จะทำให้หน้าที่ของเฟสบุ๊กและเว็บไซต์วัดนั้นๆ เปลี่ยนแปลงไปทันที ในงานวิจัยนี้ หลังจากวิเคราะห์ลักษณะการใช้งานและเนื้อหาสาระที่ปรากฏแล้ว พบว่าการทำงานของเฟสบุ๊กของพระสงฆ์ปรากฏ 3 หน้าที่ คือ 1) หน้าที่การสื่อสาร 2) หน้าที่การศึกษา และ 3) หน้าที่การบันเทิง ไม่ปรากฏหน้าที่ด้านการพาณิชย์ ในส่วนของเว็บไซต์วัดนั้น ปรากฏ 3 หน้าที่ คือ 1) หน้าที่ด้านการสื่อสาร 2) หน้าที่ด้านการศึกษา 3) หน้าที่ด้านการพาณิชย์ ซึ่งไม่ปรากฏหน้าที่ด้านการบันเทิง อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและประมวลความคิดเห็น การพิจารณาถึงพฤติกรรมและรูปแบบการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมของพระสงฆ์นั้น ควรคำนึงถึงขอบเขตหน้าที่ด้านการสื่อสารและการศึกษาเป็นหลัก ทั้งนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงเจตนา กาลเทศะ และตัวสารที่ใช้ นอกจากนี้สถานภาพและบทบาทที่พึงแสดง ณ เวลานั้นอาจเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบ

การนำเสนอข้อมูลในส่วนการสรุปและอภิปรายผลการวิจัยนั้น นำเสนอในรูปแบบการบันทึกภาพหน้าจอทั้งหมดไว้เป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เห็นบริบทและบรรยากาศการใช้งานจริงที่ปรากฏบนหน้าจอบทสนทนา โดยจะยกข้อความ รูปภาพที่ถูกโพสต์ไว้และเนื้อความจากบทสนทนาบนสังคมออนไลน์บางส่วนมาประกอบการเขียนบรรยาย การทำเช่นนี้จะทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์กันบนหน้าจอบทสนทนาบางปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบนสังคมออนไลน์นั้นไม่ว่าจะเป็นเฟสบุ๊กหรือเว็บไซต์ จะมีเพียงบุคคลบางกลุ่มเท่านั้นที่เข้าถึงอย่างเข้าใจ เทคนิคการใช้งานคำสั่งต่างๆ บนระบบ ตลอดจนถึงคำศัพท์บางคำ อาจไม่เป็นที่เข้าใจกันโดยสากล จึงเป็นเหตุให้การนำเสนอข้อความ รูปภาพและบางส่วนของบทสนทนาดังกล่าว ในรูปแบบ การบันทึกภาพหน้าจอทั้งหมด มีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจที่ตรงกันได้อย่างมาก

สรุป

บทความเรื่องการใช้แนวความคิดการดำเนินการวิจัยบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในงานวิจัยเชิงคุณภาพทำให้เห็นตัวอย่างการใช้แนวคิด และยกตัวอย่างให้เห็นถึงแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพบนสนทนาวิจัยอินเทอร์เน็ตที่มีประโยชน์ต่อประเด็นวิจัยอันเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของพระสงฆ์ ซึ่งการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวอาจไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสม เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพระสงฆ์มักคำนึงถึงความคาดหวังจากสังคมเป็นอันดับแรก ทั้งยังถูกมองในฐานะผู้มีสถานภาพและบทบาทเชิงอุดมคติยากต่อการยอมให้ปรับเปลี่ยนหรือปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงทางสังคม พระสงฆ์ที่เริ่มปรับตัวเข้าหาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ๆ จึงไม่อาจเป็นที่ยอมรับเพราะถูกมองว่าไม่ใช่กิจที่พึงปฏิบัติ เมื่อเป็นเช่นนี้การสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวจึงอาจส่งผลให้ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลได้รับข้อมูลที่เป็นเท็จไม่ครอบคลุม ถูกปิดบังความจริงบางส่วนหรือไม่ประสงค์ให้ข้อมูลเลยเนื่องจากเกรงกลัวว่าจะส่งผลต่อตนเองในภายหลัง ดังนั้นแนวความคิดการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยใน

ประเด็นละเอียดอ่อนที่ต้องการการให้ข้อมูลอย่างหลากหลาย โดยผู้ให้ข้อมูลไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนหรือเผชิญหน้า และยังเหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพทางสังคมและบทบาทเชิงอุดมคติ ซึ่งมักกังวลและกดดันกับความคาดหวังจากสังคมเมื่อต้องให้คำตอบหรือแสดงทรรศนะที่ไม่เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติและประเพณีนิยม

ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามาอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษาวิจัยอย่างมากมาย ซึ่งมักคุ้นเคยกับการวิจัยเชิงสำรวจออนไลน์ (Online Survey) หรือแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ซึ่งช่วยให้ประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร แต่สำหรับเน็ตโนกราฟีนั้น อาจไม่ได้เป็นเช่นนั้น เน็ตโนกราฟีอาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยให้หาสนามวิจัยออนไลน์ที่เหมาะสมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพได้ ดังนั้นการคำนึงถึงความประหยัดจึงไม่ใช่ประเด็นหลักสำคัญสำหรับการจะเลือกแนวทางนี้มาใช้ แต่ขึ้นอยู่กับประเด็นศึกษาวิจัยว่าสนามวิจัยอินเทอร์เน็ตจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด ดังนั้นการนำวิธีการทางเน็ตโนกราฟีมาใช้ จึงไม่ได้หมายความว่า จะช่วยให้การดำเนินการวิจัยมานุษยวิทยาหรือการวิจัยเชิงคุณภาพง่ายและประหยัดขึ้นแต่อย่างใด วิธีการทางเน็ตโนกราฟีจึงเป็นเหมือนอีกหนึ่งช่องทางสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่า งานศึกษาวิจัยมานุษยวิทยาหรือเชิงคุณภาพสมัยใหม่อาจต้องเริ่มมองกลุ่มประชากรและสนามวิจัยในโลกเสมือนจริงอย่างอินเทอร์เน็ตด้วยจากเดิมที่ไม่นิยมกัน และผู้วิจัยรุ่นใหม่ๆ อาจจะต้องรู้จักผสมผสานระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลายเข้าด้วยกันในฐานะส่วนสนับสนุนกันเพื่อข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และหลากหลายแง่มุม

สำหรับผู้วิจัยที่เลือกวิธีการทางเน็ตโนกราฟีมาใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงสาระสำคัญของแนวคิดก่อนการเริ่มออกแบบการวิจัย เนื่องจากการศึกษาแนวทางนี้มีปัจจัยที่แตกต่างหลากหลายออกไปจากการศึกษาวิจัยในสังคมออนไลน์ ตัวอย่างเช่น ความกล้าแสดงออกที่มากกว่าในชีวิตจริงภาษาเฉพาะกลุ่มความสามารถเชิงเทคนิคในการใช้งานเทคโนโลยีที่ไม่เท่ากัน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ควรพิจารณาสงสัยบนสังคมออนไลน์ เมื่อศึกษาตัวแนวคิดเรียบร้อยแล้ว ยังจำเป็นต้องไตร่ตรองถึงความจำเป็นของเน็ตโนกราฟีว่าจะช่วยให้งานศึกษาวิจัยนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ได้อย่างไร อาจกล่าวได้ว่าเมื่อแตกฉานเชิงแนวคิดแล้ว จำเป็นต้องแตกฉานในประเด็นที่กำลังจะศึกษาวิจัยด้วย ดังนั้นเน็ตโนกราฟีจึงอาจไม่ใช่ตัวตั้งสำคัญ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือประเด็นศึกษาวิจัย

ความสามารถในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมสังคมออนไลน์เป็นอีกส่วนสำคัญหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการนำวิธีการทางเน็ตโนกราฟีไปใช้ให้สำเร็จ อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่คุ้นเคยอยู่บนสังคมออนไลน์หรือผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวางนั้นมีแนวโน้มที่จะเข้าใจปรากฏการณ์บนสังคมออนไลน์ได้ง่ายและไวกว่าผู้ที่ไม่คุ้นชิน กรณีที่ต้องแยกให้ได้ว่าสังคมออนไลน์ที่กำลังดำเนินการศึกษาวิจัยอยู่นั้นเป็นแบบ “Online Communities” หรือ “Communities Online” สะท้อนความเข้าใจวัฒนธรรมสังคมออนไลน์หนึ่งๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเมื่อระบุได้แล้ว ผู้วิจัยจะทราบทันทีว่าควรนำวิธีการทางเน็ตโนกราฟีเข้าไปประยุกต์ใช้ตรงส่วนไหน ได้มากน้อยเพียงใด ดังกรณีงานศึกษาวิจัยที่หยิบยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่าง ผู้วิจัยเรียนรู้ลักษณะสนามวิจัยออนไลน์ของตนเองแล้วว่าเป็นแบบ “Communities Online” ดังนั้นวิธีการทางเน็ตโนกราฟีจึงเป็นได้เพียงส่วนผสมหนึ่งของการดำเนินการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเลือกหยิบยกเอาเฉพาะส่วน

เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตมาใช้ ส่วนการออกแบบการวิจัย การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ยังคงยึดหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยทางเน็ตโนกราฟีจะมีคอมพิวเตอร์ซึ่งเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นตัวกลาง และบางครั้งถือว่าเป็นตัวคั่นกลางด้วยซ้ำ ผู้เลือกศึกษาด้วยแนวทางนี้ต้องไม่ลืมว่า การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ไม่ว่าจะใช้เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วมหรือการสัมภาษณ์เชิงลึกก็ตาม ดังนั้นจึงต้องระลึกลดเวลาด้วยว่า ตัวคั่นกลางนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ไม่ได้เด็ดขาด นับว่าเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งต่อผู้วิจัยแนวนี้ที่ต้องสืบเสาะหาข้อมูลสำคัญภายใต้บริบทการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบตัวต่อตัว การไม่ปฏิสัมพันธ์ซึ่งหน้ากันนี้เองถือเป็นจุดอ่อนสำคัญของเน็ตโนกราฟี ซึ่งจะส่งผลให้ข้อมูลที่ได้มาไม่เพียงพอที่จะนำมาตรวจสอบและวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าในงานศึกษาวิจัยที่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ไม่ว่าจะใช้ระเบียบวิธีแนวใด “การมีส่วนร่วม” ยังคงเป็นส่วนสำคัญหนึ่งในกระบวนการเข้าถึงข้อเท็จจริงไม่เว้นแม้กระทั่งระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่ก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

- ศิริอุทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และ ชีรนุช พุศักดิ์ศรีกิจ. (2555). ความเชื่อและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องรางของขลังและวัตถุมงคลของชาวไทย. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 18 (3), 57 - 92.
- Kozients, R. V. (2010). *Netnography Doing Ethnographic Research Online*. Cornwall: MPG Books Group.
- Russell, B., & Purcell, J. (2009). *Online Research Essentials : Designing and Implementing Research Studies*. San Francisco: Jossey - Bass.

ทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์
กรณีศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

Attitude of Farmers on the Marketing mix between Chemical and Organic Fertilizers
: A Case Study of Para Rubber Planters in Khuan Kalong District, Satun Province

ปีพามา สุวรรณจรรย์^{1*} วาสนา สุวรรณวิจิตร² อรจันทร์ ศิริโชค³

Pattama Suwanjumroon^{1*} Wassana Suwanvijit² Orachan Sirichote³

^{1*} นิสิตปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการธุรกิจ) มหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา 90000

^{1*} Graduate Programmer Master of Business Administration (Business Management)
Thaksin University Mueang, Songkhla 90000

² อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการธุรกิจ) มหาวิทยาลัยทักษิณ
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

² Instructor Programmer Master of Business Administration (Business Management)
Thaksin University Mueang, Songkhla 90000

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการธุรกิจ) มหาวิทยาลัยทักษิณ
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

³ Instructor Programmer Master of Business Administration (Business Management)
Thaksin University Mueang, Songkhla 90000

ผู้พิมพ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 08-6285-0125 และ E-mail : aon.meenut@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและเปรียบเทียบทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ใช้ปุ๋ยเคมี จำนวน 365 ครัวเรือน และเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 290 ครัวเรือนและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เบนนมาตรฐาน t-test

ผลการวิจัย พบว่า ในส่วนของปุ๋ยเคมีเกษตรกรมีทัศนคติด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดี ส่วนด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลางสำหรับในส่วนของปุ๋ยอินทรีย์นั้นเกษตรกรมีทัศนคติด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีทัศนคติต่อส่วนประสมทางการตลาดของปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์แตกต่างกัน ทั้งนี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด

คำสำคัญ : ทัศนคติ เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

The aims of this research were to evaluate and compare attitude of farmers on the marketing mix between chemical and organic fertilizers. The sample groups were 365 farmers that using Chemical fertilizers and 290 farmers that using organic fertilizers. Data collection was done by questionnaires. The data were statistically analyzed for percentage, means and standard deviation using t-test. The findings of the study revealed that para rubber planters have attitudes toward chemical fertilizer product at good levels. Considering in each category, para rubber planters have attitudes toward chemical fertilizers in category of price, channel of distribution and promotion at moderate levels. Para rubber planters have attitude toward organic fertilizers in category of product, price and channel of distribution at good levels, whereas planters have attitudes toward organic fertilizers in category of promotion at moderate levels. Moreover, para rubber planters have different attitude towards on marketing mix of chemical and organic fertilizers in category of product, channel of distribution and promotion with statistical significance of 0.05 levels.

Keywords : Attitude, Para Rubber Planters, ChemicalF, Organic Fertilizer, Marketing Mix

บทนำ

อุตสาหกรรมปุ๋ยจัดได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่หาเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูกมาตั้งแต่สมัยโบราณและเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาจนถึงทุกวันนี้ ฉะนั้น ปุ๋ยจึงเป็นปัจจัยหลักของเกษตรกร ซึ่งมีผลต่อปริมาณผลผลิตทางการเกษตรเป็นอย่างมาก แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตปุ๋ยเคมีได้อย่างเพียงพอ กับความต้องการเพราะต้นทุนการผลิตสูง จึงต้องพึ่งพา การนำเข้าแม่ปุ๋ย โดยแม่ปุ๋ยที่นำเข้า ได้แก่ แม่ปุ๋ยที่ให้ธาตุอาหารไนโตรเจนซึ่งไทยนำเข้าจากประเทศซาอุดีอาระเบียและสหรัฐอเมริกา ในขณะที่แม่ปุ๋ยฟอสฟอรัสมีขายทั่วโลก และแม่ปุ๋ย โปแตสเซียมประเทศไทยนำเข้าจากแคนาดา และเยอรมนี

ปุ๋ยที่เกษตรกรนิยมใช้ในการเพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นปุ๋ยวิทยาศาสตร์หรือปุ๋ยเคมีที่นำเข้าจากต่างประเทศและปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้อยู่จะมีธาตุอาหารที่พืชมีความต้องการอยู่ในปริมาณสูงพืชสามารถนำไปใช้ได้ทันทีอีกทั้งยังสะดวกต่อการใช้งาน และให้ผลอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ความต้องการ ใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในปี 2552 จึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2551 โดยมีการนำเข้าปุ๋ยเคมีประมาณ 3.8 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 42.66 ล้านบาท (สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร, 2553, น.1) อย่างไรก็ตามการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรติดต่อกันเป็นระยะเวลานานจะมีผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาและโครงสร้างของเนื้อดินเป็นผลทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์และทำให้ดินแข็งตัวขาดจุลินทรีย์และวัตถุอื่นๆ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมทำให้ผลผลิตตกต่ำ ยิ่งไปกว่านั้นในปี 2550 ราคาปุ๋ยเคมีได้ปรับตัวสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2549 จึงส่งผลให้เกษตรกรต้องรับภาระต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้นและส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร

ปุ๋ยอินทรีย์เป็นทางเลือกใหม่ของเกษตรกรเนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์มีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี และปุ๋ยอินทรีย์จะไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวิทยาในระยะยาว แต่ช่วยปรับปรุงดินให้ดีขึ้นโดยเฉพาะคุณสมบัติทางกายภาพของดิน เช่น ความโปร่ง ความร่วนซุย ความสามารถในการอุ้มน้ำ และการปรับสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ตลอดจนไม่มีสารพิษตกค้างต่อผู้บริโภค เนื่องจากปุ๋ยอินทรีย์เป็นปุ๋ยที่ได้จากการนำซากสิ่งมีชีวิตใส่ลงในดินเพื่อเพิ่มเติมอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ดังนั้น ปุ๋ยอินทรีย์จึงมีบทบาทที่สำคัญในการช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว รวมทั้งช่วยเพิ่มปัจจัยการผลิตและลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกร โดยการพัฒนาทางเทคโนโลยีชีวภาพมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ประกอบกับกระแสการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์และสินค้าเกษตรที่มีการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ความต้องการปุ๋ยอินทรีย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงทำให้ปุ๋ยอินทรีย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพาะปลูก เนื่องจากกระแสความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมที่รณรงค์ให้ลดการใช้สารเคมีในระบบเกษตรกรรมชาติและเกษตรยั่งยืน ประจวบเหมาะกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจึงมีผู้นิยมหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์กันมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและผู้บริโภค อย่างไรก็ตามความต้องการ ปุ๋ยอินทรีย์ในประเทศไทยยังมีแนวโน้มเติบโตได้อีกมาก หากภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของความต้องการปุ๋ยอินทรีย์ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2547, น.1)

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดหนึ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ข้าวเหนียว และไม้ผล ทั้งนี้จังหวัดสตูลมีพื้นที่ทำการเกษตร 471,861 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกยางพารา 340,015 ไร่ โดยอำเภอควนกาหลงเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่าอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสตูล คือ 100,131 ไร่ และมีพื้นที่เพาะปลูกยางพารา 75,514 ไร่ ซึ่งอาชีพหลักของประชาชน คือ ปลูกยางพารา ปลูกปาล์มน้ำมันและปลูกข้าว โดยมีอาชีพเสริม คือ เลี้ยงสัตว์ และปลูกผัก ทั้งนี้อำเภอควนกาหลงมีประชากรทั้งหมด 30,159 คน มีจำนวนครัวเรือนทำการเกษตรทั้งหมด 6,882 ครัวเรือนและมีจำนวนครัวเรือนปลูกยางพาราทั้งหมด 5,291 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล, 2552, น.1) ในอดีตเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่จะใช้ปุ๋ยเคมีเพราะเห็นผลเร็วและได้ผลผลิตในปริมาณที่มาก แต่เมื่อปี 2550 ปุ๋ยเคมีมีราคาสูงขึ้นทำให้เกษตรกรต้องรับภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้น จึงทำให้เกษตรกรเริ่มหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์เนื่องจากมีราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมีแม้จะเห็นผลช้า ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยนำปุ๋ยอินทรีย์ที่มีราคาถูกมาจำหน่ายให้กับเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงทำให้ตลาดปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอควนกาหลงเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามพบว่าเกษตรกรในอำเภอควนกาหลงยังคงใช้ทั้งปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ จึงเป็นที่น่าสนใจในการที่จะศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล โดยศึกษาส่วนประสมทางการตลาด หรือ 4Ps (Product Price Place Promotion) เพื่อจะได้นำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมและเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การเลือกซื้อปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์

สมมติฐาน

เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีทัศนคติต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย**วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล**

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ใช้ปุ๋ยเคมีและเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ใช้ปุ๋ยเคมีในอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำนวนทั้งหมด 4,233 ครัวเรือน และเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำนวนทั้งหมด 1,058 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ใช้ปุ๋ยเคมีในอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำนวนทั้งหมด 365 ครัวเรือน และเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำนวนทั้งหมด 290 ครัวเรือน ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้วิธีของทาโร ยามาเน (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร บทความ ข่าวสารเกษตรและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจปุ๋ย จากสำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล และสำนักงานพัฒนาที่ดิน รวมทั้งจากเว็บไซต์ (Web site) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัยครั้งนี้จะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลจากเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์

2. สถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติแบบ t-test

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

จากการวิจัย เรื่อง ทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ กรณีศึกษา เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดของปุ๋ยเคมี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดของปุ๋ยเคมี พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีทัศนคติต่อส่วนประสมทางการตลาดของปุ๋ยเคมีในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดี ส่วนด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาดมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของประเสริฐ วานิชนาม (2546, น.บ.ทศด้อย) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อการปลูกข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาปรากฏว่า เกษตรกรผู้ซื้อปุ๋ยเคมี เห็นว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านการจัดจำหน่ายมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเคมีอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านอื่นๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรผู้ซื้อปุ๋ยเคมีให้ระดับความสำคัญมากกว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยเคมี และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้ คุณภาพ ทรานส์คัว ราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า และร้านจำหน่ายสะดวกในการเดินทาง เกษตรกรผู้ซื้อปุ๋ยเคมีที่มีระดับรายได้ต่างกัน เห็นว่า ปัจจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านอื่นๆ เห็นว่ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยเคมีไม่แตกต่างกัน เกษตรกรผู้ซื้อปุ๋ยเคมีที่มีระดับรายได้ต่างกัน เห็นว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยเคมีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดของปุ๋ยอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อส่วนประสมทางการตลาดของปุ๋ยอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีทัศนคติต่อส่วนประสมทางการตลาดของปุ๋ยอินทรีย์ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาและด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกานต์ จิรวัดน์จำเริญ (2550, น.บ.ทศด้อย) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (สินค้าและบริการ) ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (สินค้าและบริการ) ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลอยู่ในระดับมาก

ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลอยู่ในระดับปานกลาง

3. การเปรียบเทียบทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบทัศนคติของเกษตรกรของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดของเกษตรกรที่ช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์

ส่วนประสมทางการตลาด	ปุ๋ยเคมี		ปุ๋ยอินทรีย์		t	Sig
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
ด้านผลิตภัณฑ์	3.57	0.28	4.08	0.48	16.87	0.00*
1. ตราสินค้าเป็นที่รู้จักแพร่หลาย	3.52	0.58	4.33	0.75	15.42	0.00*
2. สินค้ามีคุณภาพ	3.23	0.58	4.35	0.80	20.66	0.00*
3. ให้ผลผลิตในปริมาณมาก	3.12	0.71	4.26	0.82	18.92	0.00*
4. บรรลุเกณฑ์ได้มาตรฐาน เช่น ระบุส่วนผสม, น้ำหนัก	4.06	0.75	4.39	0.66	5.78	0.77
5. เป็นสินค้าที่ผลิตจากโรงงานที่น่าเชื่อถือ	3.92	0.85	3.99	0.85	1.16	0.31
6. สินค้ามีให้เลือกหลายยี่ห้อ	3.94	0.82	3.57	0.56	6.57	0.00*
7. มีสินค้าหลายขนาดให้เลือก	3.22	0.76	3.73	0.71	8.81	0.52
ด้านราคา	3.19	0.48	3.87	0.47	18.02	0.06
1. สามารถซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ	3.05	0.84	4.29	0.64	8.81	0.01*
2. สินค้ามีราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าที่ได้รับ	3.44	0.77	3.76	0.76	20.58	0.92
3. การให้ข้อมูลราคาของสินค้าชัดเจน	3.33	0.97	4.03	0.60	5.22	0.00*
4. ราคาสินค้าสามารถต่อรองได้	2.94	0.97	3.43	0.71	13.14	0.04*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.13	0.37	3.84	0.28	26.81	0.00*
1. สามารถสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ได้	3.28	0.87	4.43	0.55	7.09	0.00*
2. สถานที่จำหน่ายสินค้าตั้งอยู่ใกล้บ้านของท่าน	2.87	0.70	3.44	0.61	19.53	0.04*
3. สถานที่จำหน่ายสินค้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สะดวกในการเดินทางไปติดต่อ	2.86	0.68	3.25	0.67	10.84	0.84

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ส่วนประสมทางการตลาด	ปุ๋ยเคมี		ปุ๋ยอินทรีย์		t	Sig
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
4. มีบริการส่งสินค้าถึงบ้าน	3.50	0.70	4.14	0.67	7.25	0.00*
5. มีสินค้าพร้อมสำหรับการขายอยู่เสมอ	3.52	0.91	4.24	0.86	11.66	0.09
6. ผู้ขายมีสัมพันธภาพที่ดีมานานกับผู้ซื้อ	2.87	0.82	3.83	0.86	10.36	0.04*
7. ผู้จัดการมีความรู้ ความสามารถคอยให้คำแนะนำ	3.17	0.79	3.70	0.69	14.51	0.14
8. ผู้จัดการไว้วางใจได้	2.76	0.66	3.96	0.83	9.06	0.00*
9. ผู้จัดการสามารถตอบสนองความต้องการของท่านได้รวดเร็วตามที่ลูกค้าต้องการ	3.34	0.61	3.57	0.76	20.27	0.00*
ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.09	0.35	3.30	0.44	6.79	0.00*
1. มีการแจกสินค้าตัวอย่างให้ทดลองใช้	3.01	0.64	2.86	0.73	2.79	0.00*
2. มีการให้ของสมนาคุณตอนสิ้นปี	2.76	0.66	3.17	0.73	7.48	0.11
3. มีการโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	3.54	0.75	3.53	1.17	0.07	0.00*
4. มีการโฆษณาทางวิทยุท้องถิ่น	2.93	0.55	3.47	1.22	7.47	0.00*
5. มีการจัดบรรยายแนะนำเกี่ยวกับตัวสินค้า	3.18	0.46	3.27	1.14	1.38	0.00*
6. มีการลดราคาสินค้า	3.15	0.60	3.50	1.02	5.38	0.00*
7. มีการแถมสินค้า	3.06	0.68	3.33	0.79	4.58	0.00*
รวม	3.24	0.27	3.77	0.24	25.08	0.00*

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะคิดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แตกต่างจากทักษะคิดของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต่อส่วนประสมทางการตลาดของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับตราสินค้าเป็นที่รู้จักแพร่หลาย สินค้ามีคุณภาพ ให้ผลผลิตในปริมาณมากและสินค้ามีให้เลือกหลายยี่ห้อของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีแตกต่างจากเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 2) ด้านราคา เกี่ยวกับสามารถซื้อสินค้าเป็นเงินสด การให้ข้อมูลของราคาสินค้าชัดเจนของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีแตกต่างจากเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เกี่ยวกับสามารถสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ได้ สถานที่จำหน่ายสินค้าตั้งอยู่ใกล้บ้านของท่าน มีบริการส่งสินค้าถึงบ้าน ผู้ขายมีสัมพันธภาพที่ดีมานานกับผู้ซื้อ ผู้จัดการไว้วางใจได้และผู้จัดการสามารถตอบสนองความต้องการของท่านได้รวดเร็วตามที่ลูกค้าต้องการของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีแตกต่างจากเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด

เกี่ยวกับมีการแจกสินค้าตัวอย่างให้ทดลองใช้ มีการโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีการโฆษณาทางวิทยุท้องถิ่น มีการจัดบรรยายและแนะนำเกี่ยวกับตัวสินค้า มีการลดราคาสินค้า และมีการแกมสินค้าของเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีแตกต่างจากเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งปรมาโทย์ กาญจนรัชต์ (2547, น.บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจของเกษตรกรที่มีต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี ทางด้านกายภาพ เกษตรกรส่วนมากมีพื้นที่เป็นของตนเองร้อยละ 87.00 ดินส่วนมากเป็นดินทราย เกษตรกรส่วนมากใช้น้ำทางการเกษตรจากแหล่งน้ำสาธารณะ การคมนาคมสะดวกตลอดปี ร้อยละ 50.80 เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ ดินระบายน้ำได้ดี ทางด้านชีวภาพ เกษตรกรส่วนมากเลี้ยงไก่ เกษตรกรส่วนมากเคยทำน้ำชีวภาพ เคยทำปุ๋ยอินทรีย์กับข้าว พืชไร่ พืชผัก และพืชสวน ด้านเศรษฐกิจ เกษตรกรส่วนมากเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 51,428.57 บาทต่อปี เกษตรกรส่วนมาใช้เครื่องทุ่นแรง มีการกั๊ยมเงินและเป็นหนี้ทั้งหมด ราคาปุ๋ยเคมี 50 กก./กระสอบ ราคาเฉลี่ย 483.69 บาท ราคาปุ๋ยอินทรีย์ 50 กก./กระสอบ ราคาเฉลี่ย 305.34 บาท สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจ คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านชีวภาพ ปัจจัยด้านการส่งเสริม และการสื่อสาร และปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สรุป

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยสามารถนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านต่างๆ มาพัฒนาและปรับปรุงเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ให้มากที่สุด ดังนี้

ปุ๋ยเคมี

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ถึงแม้ในภาพรวมเกษตรกรจะมีทัศนคติอยู่ในระดับดี แต่เกษตรกรก็ยังมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางด้านคุณภาพสินค้า ปริมาณผลผลิต และความหลากหลายของขนาดสินค้า ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยควรมีปุ๋ยหลายขนาด เช่น ขนาดกระสอบละ 10 กิโลกรัมหรือขนาดกระสอบละ 25 กิโลกรัม ให้เกษตรกรได้เลือกซื้อเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีเพียงกระสอบละ 50 กิโลกรัม

2. ด้านราคา เกษตรกรยังมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางด้านสามารถซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ เพราะจากแบบสอบถามเกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อสินค้าเป็นเงินสดรวมทั้งการให้ข้อมูลราคาของสินค้าชัดเจน และราคาสินค้าสามารถต่อรองได้ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยควรจำหน่ายปุ๋ยให้เกษตรกรเป็นเงินเชื่อโดยการให้เครดิต 10 วัน หรือ 20 วัน เป็นต้น และควรระบุราคาที่กระสอบปุ๋ยอย่างชัดเจน

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ได้ สถานที่จำหน่ายสินค้าตั้งอยู่ใกล้บ้าน สถานที่จำหน่ายสินค้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สะดวกในการเดินทางไปติดต่อ ผู้ขายมีสัมพันธภาพที่ดีมานานกับผู้ซื้อ ผู้จำหน่ายมีความรู้ความสามารถคอยให้คำแนะนำ ผู้จำหน่ายไว้วางใจได้ ผู้จำหน่ายสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้รวดเร็ว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยควรรับสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ และบริการส่งสินค้าถึงบ้านลูกค้า รวมทั้งการให้ตัวแทนจำหน่ายติดต่อลูกค้าโดยตรง เช่น ติดต่อลูกค้าทางโทรศัพท์หรือเดินทางไปพบลูกค้าที่บ้านเพื่อรับคำสั่งซื้อสินค้าและสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพสินค้าจากลูกค้า

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางด้านการแจกสินค้า ตัวอย่างให้ทดลองใช้ มีการให้ของสมนาคุณตอนสิ้นปี มีการโฆษณาทางวิทยุท้องถิ่น มีการจัดบรรยายแนะนำเกี่ยวกับตัวสินค้า มีการลดราคาสินค้าและมีการแถมสินค้า ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยควรแจกสินค้าตัวอย่างให้เกษตรกรทดลองใช้เพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้ถึงคุณภาพของสินค้าเพราะผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจซื้อคือตัวเกษตรกรเอง ตลอดจนควรจัดบรรยายเพื่อแนะนำตัวสินค้าให้เกษตรกรรับทราบและมีการโฆษณาสินค้าทางวิทยุท้องถิ่นเพราะเกษตรกรสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วกว่าทางอื่นๆ

ปุ๋ยอินทรีย์

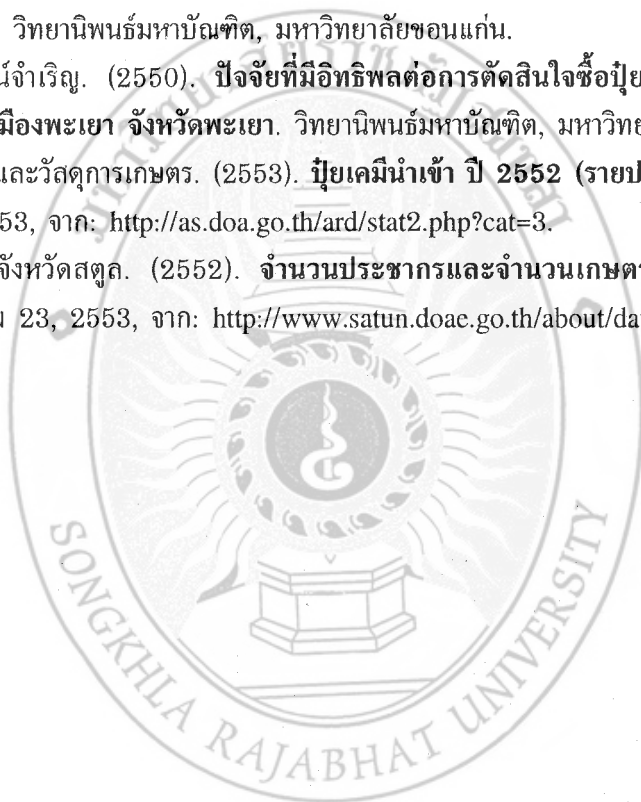
1. ด้านผลิตภัณฑ์ เกษตรกรมีทัศนคติในแต่ละด้านอยู่ในระดับดีมากและดี ซึ่งเกษตรกรมีทัศนคติด้านเป็นสินค้าที่ผลิตจากโรงงานที่น่าเชื่อถือ สินค้ามีให้เลือกหลายยี่ห้อและมีสินค้าหลายขนาดให้เลือกอยู่ในระดับดี ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยควรมีสินค้ายี่ห้ออื่นมาจำหน่ายให้ลูกค้าเลือกโดยต้องเลือกสินค้าที่มีคุณภาพ ให้ผลผลิตในปริมาณมากและผลิตจากโรงงานที่น่าเชื่อถือ
2. ด้านราคา เกษตรกรมีทัศนคติในแต่ละด้านอยู่ในระดับดีมากและดี ซึ่งเกษตรกรมีทัศนคติด้านสินค้ามีราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้าที่ได้รับ การให้ข้อมูลราคาของสินค้าชัดเจนและราคาสินค้าสามารถต่อรองได้ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยควรระบุราคาที่กระสอบปุ๋ยอย่างชัดเจน
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางด้านสถานที่จำหน่ายสินค้าตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สะดวกในการเดินทางไปติดต่อ ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยควรเลือกสถานที่จำหน่ายสินค้าให้อยู่ในที่ชุมชนหรือการให้ตัวแทนจำหน่ายติดต่อลูกค้าโดยตรง เช่น ติดต่อกู้ค้าทางโทรศัพท์หรือเดินทางไปพบลูกค้าที่บ้านเพื่อรับคำสั่งซื้อสินค้าและสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพสินค้าจากลูกค้า
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางด้านการแจกสินค้า ตัวอย่างให้ทดลองใช้ มีการให้ของสมนาคุณตอนสิ้นปี มีการจัดบรรยายแนะนำเกี่ยวกับตัวสินค้าและมีการแถมสินค้า ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยควรแจกสินค้าตัวอย่างให้เกษตรกรทดลองใช้เพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า ตลอดจนควรจัดบรรยายเพื่อแนะนำตัวสินค้าให้เกษตรกรรับทราบตลอดจนควรจัดบรรยายเพื่อแนะนำตัวสินค้าให้เกษตรกรรับทราบและมีการโฆษณาสินค้าทางวิทยุท้องถิ่นเพราะเกษตรกรสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วกว่าทางอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษาจากเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่อำเภออื่นๆ ของจังหวัดสตูล
2. ผู้วิจัยควรมีการสัมภาษณ์เกษตรกรเชิงลึกโดยตรง เนื่องจากการตอบแบบสอบถามเพียงอย่างเดียวทำให้ในบางครั้งไม่ทราบถึงเหตุผลของการตอบแบบสอบถามเพราะเกษตรกรอาจจะมีความเข้าใจไม่ตรงกันกับคำถามที่ผู้วิจัยสอบถาม ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้เกิดการขัดแย้งกันเอง ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะต้องเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2547). **ข่าวเกษตร**. สืบค้น มกราคม 5, 2553, จาก: <http://www.moac.go.th/builder/moac02/>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐ วาณิชนาม. (2546). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อการปลูกข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปราโมทย์ กาญจนรัชต์. (2547). **ปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจของเกษตรกรที่มีต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิริกานต์ จิรวัดน์จำเริญ. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร. (2553). **ปุ๋ยเคมีนำเข้า ปี 2552 (รายประเทศ)**. สืบค้น ธันวาคม 14, 2553, จาก: <http://as.doa.go.th/ard/stat2.php?cat=3>.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสตูล. (2552). **จำนวนประชากรและจำนวนเกษตรกรจังหวัดสตูล**. สืบค้น สิงหาคม 23, 2553, จาก: <http://www.satun.doae.go.th/about/datakaset.php>.

การเตรียมต้นฉบับ
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
(SKRU ACADEMIC JOURNAL)

ประเภทบทความ

- ❖ บทความวิจัย (Research article) เป็นบทความที่ได้จากงานวิจัย
- ❖ บทความวิชาการ (Academic article) เป็นบทความที่มีลักษณะดังนี้
 - Literature review บทความจากการทบทวนเอกสาร ซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยหลาย ๆ ครั้ง ถือเป็นบทความที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง
 - Technical paper บทความนำเสนอกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การทดสอบภาคสนามรวมถึงเทคนิคการวิเคราะห์ที่ใหม่ ๆ
 - Professional practice บทความที่มาจากประสบการณ์ หรือความชำนาญของผู้เขียน
 - Policy paper บทความเกี่ยวกับนโยบายด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน
- ❖ บทความปริทัศน์ (Review articles) บทความที่เขียนจากการรวบรวมความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากวารสารหรือหนังสือต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ประกอบด้วยบทนำ ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจ วิธีการสืบค้นข้อมูล บทวิจารณ์และเอกสารอ้างอิง

ลักษณะบทความ

- ❖ บทความสรุปงานวิจัย ที่มีลักษณะเป็นเอกสารที่มีรูปแบบของงานวิจัย และมีการสรุปผลที่นำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ หรือบทความทางวิชาการในลักษณะการวิเคราะห์หรือวิจารณ์ ตลอดทั้งการเสนอแนวคิดใหม่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิชาการที่มีคุณค่า
- ❖ บทความที่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อนทั้งในหรือนอกประเทศ แต่มีการนำมาปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาขึ้นใหม่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (ผู้เขียนต้องแสดงรายละเอียดของการตีพิมพ์ในครั้งที่แล้ว)
- ❖ บทความที่ไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
- ❖ บทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อนทั้งในหรือนอกประเทศ
- ❖ บทความที่ไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น
- ❖ บทความในลักษณะอื่นๆ นอกเหนือจากรายละเอียดข้างต้นที่ได้รับพิจารณาจากกองบรรณาธิการเป็นกรณีเฉพาะ

ส่วนประกอบบทความ

บทความวิจัย

ก. ส่วนปก ประกอบด้วย

1. ชื่อบทความ (Title) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรกะทัดรัด ระบุเป้าหมายหลักของการวิจัย

2. ชื่อผู้เขียน (Authors) ให้ระบุเฉพาะชื่อ และ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม
3. ตำแหน่งทางวิชาการ และที่อยู่หน่วยงาน สำหรับการติดต่อทางไปรษณีย์ของผู้เขียน
4. ตัวเลขยก เขียนไว้บนนามสกุล เพื่อระบุว่าเป็นตำแหน่งทางวิชาการและที่อยู่ของ

ผู้เขียน

5. บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษา ได้แก่ วัตถุประสงค์ วิธีการ ผลและวิจารณ์ เป็นต้น

6. คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นการกำหนดคำสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูล

7. ผู้รับผิดชอบประสานงาน (Corresponding Author) ให้ทำเครื่องหมาย * ไว้บนนามสกุล ระบุหมายเลขโทรศัพท์ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

หมายเหตุ เนื้อหาส่วนปกจะต้องเขียนให้อยู่ในกระดาษ จำนวน 1 หน้าเท่านั้น

ข. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

1. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนสำคัญและสาเหตุที่นำไปสู่การวิจัยพร้อมวัตถุประสงค์ และการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2. วิธีการวิจัย (Research Methodology) วิธีการศึกษา (Research Methodology) เป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งขึ้นอยู่กับการวิจัยแต่ละประเภท

3. ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล หรือ ผลการศึกษาและอภิปรายผล (Results and Discussion) ควรเสนอผลอย่างชัดเจน ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา พร้อมการวิจารณ์ผล

4. สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา

5. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) เป็นการระบุแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย

6. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องใช้ตามแบบที่วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลากำหนดและเขียนเอกสารอ้างอิงเฉพาะเอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น

บทความวิชาการ

ก. ส่วนปก ประกอบด้วย

1. ชื่อบทความ (Title) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรกะทัดรัด ระบุเป้าหมายหลักของการวิจัย

2. ชื่อผู้เขียน (Authors) ให้ระบุเฉพาะชื่อ และ นามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม

3. ตำแหน่งทางวิชาการ และที่อยู่หน่วยงาน สำหรับการติดต่อทางไปรษณีย์ของผู้เขียน

4. ตัวเลขยก เขียนไว้บนนามสกุล เพื่อระบุว่าเป็นตำแหน่งทางวิชาการและที่อยู่ของผู้เขียน

5. บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษา ได้แก่ วัตถุประสงค์ วิธีการ ผลและวิจารณ์ เป็นต้น

6. คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นการกำหนดคำสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูล

7. ผู้นิพนธ์ประสานงาน (Corresponding Author) ให้ทำเครื่องหมาย * ไว้บนนามสกุล ระบุหมายเลขโทรศัพท์ และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E- mail)

หมายเหตุ เนื้อหาส่วนปกจะต้องเขียนให้อยู่ในกระดาษ จำนวน 1 หน้าเท่านั้น

ข. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

1. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของที่มาและสาเหตุของการเขียนบทความมีลักษณะการกล่าวนำเรื่อง โดยให้ความรู้เบื้องต้น บอกเจตนาของผู้เขียนหรือตั้งคำถาม ซึ่งผู้เขียนอาจเขียนให้ผู้อ่านสนใจติดตามเนื้อเรื่อง

2. เนื้อหา (Text) ส่วนสำคัญที่สุดของบทความ เพราะเป็นส่วนที่รวบรวมความรู้ สาระต่าง ๆ และความคิดเห็นของผู้เขียน

3. สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา

4. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องใช้ตามแบบที่วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลากำหนด และเขียนเอกสารอ้างอิงเฉพาะเอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น

รูปแบบการพิมพ์

บทความต้นฉบับจะต้องจัดทำส่งมาในรูปแบบดังต่อไปนี้

❖ ใช้ไฟล์ MS Word

❖ จำนวนหน้าไม่เกิน 15 หน้า (พร้อมรูปและตารางที่เกี่ยวข้อง)

❖ การพิมพ์ให้ใช้ตัวอักษร Angsana New ขนาด 16 pt.

❖ บทความภาษาไทยให้ใช้หลักการสะกดตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน_และบทความภาษาอังกฤษใช้หลักการสะกดตาม Webster's Dictionary

❖ รูปและตาราง (Figures and Tables)

รูป หมายถึง รูปภาพ แผนภูมิ ควรจัดทำขึ้นโดยให้มีความชัดเจนมากที่สุดเพื่อสะดวกในการตีพิมพ์ และเรียงลำดับการนำเสนอเป็นหมายเลข ให้ระบุลำดับที่ของรูป ใช้คำว่า “รูปที่....” และมีคำอธิบายใส่ไว้ใต้รูป ไม่ต้องขีดเส้นใต้

ตาราง ให้ระบุลำดับของตาราง ใช้คำว่า “ตารางที่.....” และมีคำอธิบายใส่ไว้เหนือตาราง ไม่ต้องขีดเส้นใต้

การส่งต้นฉบับ

การส่งต้นฉบับบทความ เพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ประกอบด้วย

1. แบบฟอร์มการส่งบทความวิชาการและวิจัย (Download ได้ที่ website: <http://www.skru.ac.th/skrujournal>)

2. ต้นฉบับจำนวน 1 ชุด

3. แผ่นบันทึกข้อมูล CD 1 แผ่น

รศ.นฤมล อัสวเกศมณี (ส่งบทความวารสารวิชาการ)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ถ.กาญจนวณิช ต.เขารูปช้าง อ.เมือง จ.สงขลา 90000
หรือส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ e-mail : tk_2499@windowslive.com

การพิจารณาบทความ

- ❖ บทความทุกบทความที่จะได้รับการตรวจสอบโดยกองบรรณาธิการวารสาร และจัดส่งให้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในสาขาวิชานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน พิจารณา โดยไม่เปิดเผยชื่อของผู้เขียนบทความ
- ❖ การยอมรับเรื่องที่จะตีพิมพ์เป็นสิทธิของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหาหรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง
- ❖ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์ และอาจจะส่งเรื่องคืนมายังผู้เขียนให้เพิ่มเติมหรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่ แล้วแต่กรณี
- ❖ หลังจากที่ยอมรับบทความได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ผู้เขียนจะได้รับวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 1 ฉบับ และบทความ 5 ชุดพร้อมหนังสือรับรองการตีพิมพ์

ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ห้ามนำข้อความทั้งหมดไปตีพิมพ์ซ้ำ ยกเว้นได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ความรับผิดชอบ

เนื้อหาและข้อคิดเห็นใดๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น

การลงรายการเอกสารอ้างอิง

เพื่อทำรายการให้ผู้อ่านทราบว่า สารนิเทศที่ใช้ ในการเขียนบทความมาจากแหล่งใดบ้าง เป็นการให้เกียรติแก่ผู้เขียนสารนิเทศที่ถูกนำมาใช้ในการเขียนรายงาน และเพื่อแจ้งให้ผู้อ่านทราบว่า ข้อมูลหรือสารนิเทศที่นำมาใช้นั้น มาจากแหล่งข้อมูลใด หากผู้อ่านสนใจจะค้นคว้าเพิ่มเติม จะสามารถหาได้จากที่ใด การเขียนบรรณานุกรมมีหลายแบบ แบบที่ใช้กันแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา และถูกดัดแปลงมาใช้มากในประเทศไทยได้แก่ แบบ APA (American Psychological Association Style) ซึ่งจะใช้อ้างอิงในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์

การอ้างอิงระบบนาม-ปี หรือ ระบบ APA เป็นการแจ้งแหล่งที่มาของข้อความไว้ในวงเล็บ แทรกอยู่กับเนื้อหาในตำแหน่งที่มีการอ้างอิง ปัจจุบัน ระบบนาม-ปี หรือ ระบบ APA เป็นระบบที่ได้รับความนิยมมาก เพราะสะดวกและประหยัดเนื้อที่ในการพิมพ์ มีแบบแผนการลงรายการง่ายต่อการศึกษาและปฏิบัติ ข้อสำคัญในการอ้างอิงในระบบนี้ นอกจาก ระบุนามผู้เขียน ปีที่พิมพ์ แล้ว จะต้องระบุหน้าที่อ้างอิงไว้ด้วย

❖ การลงรายการผู้แต่งหรือบรรณาธิการ

ผู้แต่งหรือบรรณาธิการ ให้ลงชื่อและนามสกุล ถ้าเป็นชาวต่างประเทศให้ลงนามสกุลก่อน ตามด้วยอักษรตัวแรกของชื่อต้นและชื่อกลาง โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นระหว่างชื่อสกุลกับชื่อต้น เช่น
ไพศาล เหล่าสุวรรณ

Reynold, F. E.

ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 1 คน ให้ลงชื่อผู้แต่งทุกคน คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาคระหว่างชื่อผู้แต่งแต่ละคน และให้ใช้คำว่า “และ” สำหรับภาษาไทย หรือเครื่องหมาย “&” สำหรับภาษาอังกฤษ นำหน้าคนสุดท้าย เช่น

ภิญโญ สาร, และสุนทร แก้วลาย

Birbeck, V. P., & Kenneth, A. W.

ถ้าผู้แต่งมีมากกว่า 5 คน ให้ลงรายการคนที่ 1 และตามด้วยคำว่า “และคนอื่นๆ” สำหรับภาษาไทย และ et al. หรือ and others สำหรับภาษาอังกฤษ เช่น

นิรัตน์ จรจิตร, และคนอื่นๆ

Douglas, I. et al.

ถ้าหนังสือนั้นมีบรรณาธิการ ให้เขียนชื่อบรรณาธิการแทนผู้แต่ง แล้ววงเล็บคำว่า บก. หรือ Ed. กรณีที่มีบรรณาธิการคนเดียว และ Eds. ในกรณีที่มีบรรณาธิการหลายคน เช่น

ประสิทธิ์ ฤทธิกริมย์ (บก.)

Berton, P. F. (Ed.)

❖ การลงรายการปีที่พิมพ์

ให้ลงรายการปีที่พิมพ์เฉพาะตัวเลข อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าหนังสือนั้นไม่มีปีที่พิมพ์ ให้ลงรายการด้วยปัลลิกิริแทน ถ้าไม่มีปีที่พิมพ์ให้เขียน ม.ป.ป. สำหรับภาษาไทย หรือ n.d. สำหรับภาษาอังกฤษ

❖ การลงรายการชื่อหนังสือ

1. การลงรายการชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ ให้ลงชื่อเรื่องตามที่ปรากฏในหน้าปกใน ชื่อเรื่องภาษาไทยที่มีชื่อภาษาต่างประเทศกำกับให้ลงรายการเฉพาะชื่อภาษาไทย ถ้าเป็นหนังสือภาษาอังกฤษ การเขียนชื่อหนังสือให้ขึ้นต้นด้วยอักษรตัวใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อเรื่อง อักษรตัวแรกของชื่อรอง (ถ้ามี) และชื่อเฉพาะหรือวิสามานนาม พิมพ์ตัวหนาหรือขีดเส้นใต้ เช่น

การจัดการความรู้

Introduction to knowledge management

Knowledge management: Finance and budget

Writing English

2. การลงรายการเพิ่มเติมสำหรับหนังสือเล่มนั้น เช่น ครั้งที่พิมพ์ หรือเล่มที่ ให้อยู่ในวงเล็บหลังชื่อเรื่อง ให้พิมพ์ภาคหลังเครื่องหมายวงเล็บปิด เช่น

หลักนิเทศศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2).

สี่แผ่นดิน (2 เล่ม).

สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ล.5, น.7-9)

Mass communication (3 rd ed.)

❖ การลงสถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์

ให้ระบุชื่อจังหวัดหรือชื่อเมืองที่สำนักพิมพ์นั้นตั้งอยู่กำกับ ถ้าสำนักพิมพ์ตั้งอยู่ในเมืองมากกว่า 1 เมืองให้เลือกเมืองแรก ถ้าไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ให้ลงรายการ ม.ป.ท. สำหรับภาษาไทย หรือ n.p. สำหรับภาษาอังกฤษ ส่วนชื่อสำนักพิมพ์ พิมพ์เฉพาะชื่อสำนักพิมพ์ ส่วนคำที่ระบุสถานะของสำนักพิมพ์ เช่น คำว่า สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือคำว่า Publishers, Co., Co.Ltd. หรือ Inc. ให้ตัดออก แต่ให้ลงคำว่า โรงพิมพ์ หรือ Books และ Press ไว้ ถ้าไม่ปรากฏชื่อสำนักพิมพ์ ให้ลงรายการ ม.ป.พ. สำหรับภาษาไทย หรือ n.d. สำหรับภาษาอังกฤษ

รูปแบบการลงรายการเอกสารอ้างอิงและการอ้างอิงในเนื้อหา

❖ หนังสือทั่วไป ในการเขียนบรรณานุกรมของหนังสือ ใช้รูปแบบดังต่อไปนี้
ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

1. หนังสือที่มีผู้แต่งคนเดียว

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). **ศึกษิตแห่งศตวรรษที่ 21 แนวคิดการปฏิรูปการศึกษา**
ไทย. กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย.

การอ้างอิง

(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539, น. 21)

บรรณานุกรม

Alter, S. (2001). Information systems: New Jersey : Prentice- Hall.

การอ้างอิง

(Alter, 2001, pp.50-56)

2. หนังสือที่มีผู้แต่ง 2 คน**บรรณานุกรม**

รุจิรี ภูสาระ และ จันทรานี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.

การอ้างอิง

(รุจิรี ภูสาระ และ จันทรานี สงวนนาม, 2545, น.3-4)

บรรณานุกรม

Strunk, W., Jr., & White, E. B. (1983). The elements of style. (4 th ed.). New York: Macmillan.

การอ้างอิง

(Strunk, & White, 1983, p. 9)

3. หนังสือที่มีผู้แต่ง 3 คน**บรรณานุกรม**

สมศักดิ์ คงเที่ยง, สมาน อัสวภูมิ, และสัมเรียง โภชนาธาร. (2546). เทคนิคการบริหารจัดการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

การอ้างอิง

(สมศักดิ์ คงเที่ยง, สมาน อัสวภูมิ, และสัมเรียง โภชนาธาร, 2546, น.12-17)

บรรณานุกรม

Dyal, J. A., Corning, W. C., & Willows, D. M. (1975). Readings in psychology : The search for alternatives (3 rd ed.). New York : McGraw - Hill.

การอ้างอิง

(Dyal, Corning, & Willows, 1975, p.4)

4. หนังสือที่มีผู้แต่งมากกว่า 5 คน**บรรณานุกรม**

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. (2539). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิไลสิทธิ์พัฒนา.

การอ้างอิง

(ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ, 2539, น.19-23)

บรรณานุกรม

Niush, N. C., Jr., et al. (2003). Religions of the War. New York : St. Martin's.
การอ้างอิง

(Niush et al., 2003, pp.58-75)

5. หนังสือที่จัดทำโดยองค์กรต่าง ๆ

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

การอ้างอิง

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, น.9-45)

บรรณานุกรม

Association for Research in Nervous and Mental Disease. (1996). **The Circulation of
the brain : A symposium on brain.** New York : Hafner.

การอ้างอิง

(Association for Research in Nervous and Mental Disease, 1996, pp.3-5)

6. หนังสือที่มีบรรณาธิการ

บรรณานุกรม

Dertouzos, M. L., & Moses, J. (Eds.). (1979). **The computer age : A twenty-year
view.** Combridge, MA : MIT Press.

การอ้างอิง

(Dertouzos, & Moses, (Eds.), 1979, pp.2-9)

7. หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ให้ใช้ชื่อเรื่องแทนชื่อผู้แต่ง

บรรณานุกรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์. น.196

การอ้างอิง

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546, น.196)

บรรณานุกรม

Webster's new biographical dictionary. (1988). Springfield, MA : Merriam-Webster.

การอ้างอิง

(Webster's new biographical dictionary, 1988, p.98).

❖ สิ่งพิมพ์อื่น ๆ

1. หนังสือแปล จะประกอบด้วย

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (แปลจากเรื่องโดยผู้แปล). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

บรรณานุกรม

บุชาน, โทนี. (2544). **ใช้หัวคิด** (แปลจาก Use your head โดย ธัญญา ผลอนันต์). กรุงเทพฯ : ขวัญข้าว.

การอ้างอิง

(บุชาน, 2544, น.13-30)

บรรณานุกรม

Foucault, M. (1988). **The archaeology of knowledge** (Translated by Arnold M. Smith). London: Tavistock Publications.

การอ้างอิง

(Foucault, 1988, pp.19-28)

2. บทความในหนังสือ หมายถึงข้อเขียนหนึ่งในหนังสือเล่มเดียวกันที่มีผู้เขียนหลายคนมีองค์ประกอบในการเขียนบรรณานุกรม ดังนี้

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ, ชื่อหนังสือ (เลขหน้า). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

บรรณานุกรม

ประสิทธิ์ ชินการณ. (2543).สถาปัตยกรรมชิโนโปรตุกีส. ใน สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์(บก.), **รวมบทความเรื่องภูเก็ต** (น. 13-16). ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

การอ้างอิง

(ประสิทธิ์ ชินการณ, 2543, น. 13-16)

บรรณานุกรม

Smylie, M. (1995). Teacher learning in the workplace: Implications for school reform. In T. Guskey & M. Huberman (Eds.), **Professional Development in education: Paradigms and practices** (pp. 92-113). New York: Teachers College Press.

การอ้างอิง

(Smylie, 1995, pp. 92-113)

3. บทความในวารสาร มีรูปแบบในการเขียนบรรณานุกรม ดังนี้

ผู้เขียนบทความ. (ปี, เดือน วัน). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า

บรรณานุกรม

บุญญา มารศรี. (2545). นโยบายการบริหารจังหวัด. วารสารพัฒนา, 2 (4), 6-7.

การอ้างอิง

(บุญญา มารศรี, 2545, น.6-7)

บรรณานุกรม

Simon, A. (2000). Perceptual comparisons through the mind's eye. **Memory & Cognition**, 23, 635-647.

การอ้างอิง

(Simon, 2000, pp. 635-647).

4. บทความในหนังสือพิมพ์ รายการบรรณานุกรมของบทความในหนังสือพิมพ์ คล้ายกับการลงรายการบรรณานุกรมบทความในวารสาร ต่างกันตรงที่ไม่มีคำระบุเล่มที่หรือฉบับที่

บรรณานุกรม

สุจิตต์ วงศ์เทศ. (2548, พฤษภาคม 13). วัฒนธรรมแตกต่วน : ภูมิคุ้มกันบกพร่อง. มติชน, หน้า 34.

การอ้างอิง

(สุจิตต์ วงศ์เทศ, 2548, น.34)

บรรณานุกรม

Dirda, M. (2000, January 09). Books : Funny, gossipy and easy - going : A family album about the post- war art scene in England and France. **Bangkok Post**, p. 3.

การอ้างอิง

(Dirda, 2000, p.3)

5. บทความในสารานุกรม มีรูปแบบดังนี้

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ในชื่อสารานุกรม (เล่มที่, หน้า). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

บรรณานุกรม

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, และนิวัติ เกิดปากแพรก.(2542).หมากรุกม.ในสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ (ล. 17, น. 8402-8406). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

การอ้างอิง

(สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, และนิวัติ เกิดปากแพรก, 2542, น. 8402-8406)

บรรณานุกรม

Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In *The Encyclopedia Americana*. (Vol.24, pp.390-392). Danbury, CT: Grolier.

การอ้างอิง

(Sturgeon, 1995, Vol.24, pp. 390-392)

6. วิทยานิพนธ์

ผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย, ชื่อคณะ, ชื่อสาขาวิชาหรือภาควิชา.

บรรณานุกรม

เจษฎ์สุดา จันทร์เอี่ยม. (2542). การศึกษาความสามารถและกลวิธีในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การอ้างอิง

(เจษฎ์สุดา จันทร์เอี่ยม, 2542, น.12)

บรรณานุกรม

Ruppha Devahuti. (1975). Use of computer in serials control in Thai libraries. Unpublished master's thesis, Chulalongkorn University, Graduate School, Department of library Science.

การอ้างอิง

(Ruppha Devahuti, 1975, pp.99-102)

7. โสตทัศนวัสดุ

ชื่อผู้จัดทำ (หน้าที่). (ปีที่ผลิต). ชื่อเรื่อง [ประเภทของโสตทัศนวัสดุ]. สถานที่ผลิต : หน่วยงานที่เผยแพร่.

บรรณานุกรม

สมเกียรติ อ่อนวิมล (ผู้บรรยาย). (2548). ทางสายไหม. [CD]. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

การอ้างอิง

(สมเกียรติ อ่อนวิมล (ผู้บรรยาย), 2548)

บรรณานุกรม

Mihalyi, L. J. (1975). *Landscape of Zambia*. [slides]. Santa Barbara, Calif: Visual Education.

การอ้างอิง

(Mihalyi, 1975)

บรรณานุกรม

Understanding AIDS. (1997). [Video]. Philadelphia: Health Care Media.

การอ้างอิง

(Understanding AIDS, 1997)

8. บทคัดย่อใน CD-ROM (Abstract on CD-ROM)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่จัดทำ). **ชื่อของซีดีรอม** [CD-ROM]. ชื่อของ file : หมายเลขของรายการ.

บรรณานุกรม

Bower, D.L. (1993). **Employee assistant program's supervisory referrals :**

Characteristics of referring and nonreferring supervisors. [CD-ROM].

Abstract from : ProQuesr File : Dissertation Abstracts Item : 9315947

การอ้างอิง

(Bower, 1993)

9. บทความในอินเทอร์เน็ต มีส่วนประกอบที่ต้องลงรายการบรรณานุกรม ดังนี้

ชื่อผู้แต่ง. (ปี). ชื่อบทความ. ชื่อเรื่อง. สืบค้นหรือ Retrieved เดือน วัน, ปี, จาก หรือ from : ชื่อ URL

บรรณานุกรม

ธัญญา ศิโรรัตน์ธัญโชค. (2547). **วังจันทร์วิจารณ์: การบ้านชีวิต. สยามรัฐ.** สืบค้น สิงหาคม 12, 2550, จาก: <http://www.siamrath.co.th/Education.asp?>

การอ้างอิง

(ธัญญา ศิโรรัตน์ธัญโชค, 2547)

บรรณานุกรม

Burka, L. P. (1993). **A hypertext history of multi-user dimension. MUD History.**

Retrieved August 2, 1996, from : <http://www.utopia.com/talent/lpb/muddex/essay>

การอ้างอิง

(Burka, 1993)

การสัมภาษณ์ ใช้หลักเกณฑ์เดียวกับผู้แต่งหนังสือ แต่แตกต่างกันที่ว่าให้บันทึกผู้ที่ให้สัมภาษณ์เพียงรายการละ 1 คน ถ้าสัมภาษณ์บุคคลในหน่วยงานเดียวกันพร้อมกันให้บันทึกรายการ โดยระบุทีละคน และถ้ามีตำแหน่งของผู้ให้สัมภาษณ์ จะต้องระบุด้วย และตำแหน่งนั้นต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องที่สัมภาษณ์ ซึ่งลงเฉพาะการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาเท่านั้น ไม่รวมไว้ในบรรณานุกรม ดังนี้ (ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี ที่ให้ข้อมูล)

การอ้างอิง

(อากร แก้วอำไพ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2547)

การอ้างอิง

(T.K. Lutes, Interview, April 18, 2547)

แบบฟอร์มการส่งบทความวิชาการ / บทความวิจัย
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (ภาษาไทย).....
(ภาษาอังกฤษ).....

2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....

3. ชื่อบทความ
(ภาษาไทย).....
(ภาษาอังกฤษ).....

4. ชื่อผู้เขียนร่วม
4.1 (ภาษาไทย).....
(ภาษาอังกฤษ).....

4.2 (ภาษาไทย).....
(ภาษาอังกฤษ).....

4.3 (ภาษาไทย).....
(ภาษาอังกฤษ).....

5. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก
(ภาษาไทย).....
.....
(ภาษาอังกฤษ).....
.....

โทรศัพท์.....E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และยินยอมว่าบทความ
ที่ตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ลงชื่อ.....
(.....)

ลงชื่อ.....
(.....)

ผู้ส่งบทความวิชาการ/บทความวิจัย

หัวหน้าหน่วยงาน

กรุณากรอกข้อมูลที่เป็นจริงและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อความสะดวกในการประสานงานและการตีพิมพ์บทความ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Institute : 0 7433 6933, 0 7433 6940
Website : <http://www.skrnu.ac.th/skrjournal>

